GENÇLER İÇİN SEÇME ESERLER

MESNEVÎ'DEN SEÇMELER

MEVLÂNA

Hazırlayan
Selim Hancıoğlu

Sevgili Gençler,

Elinizdeki kitap, hayatın en anlamlı renklerinden biri olan "okuma" ile en değerli hazinemiz, siz gençlerimizi buluşturma yönünde atılmış keyifli bir adımdır. İnanıyoruz ki bu buluşma, okumanın vereceği benzersiz keyfe ek olarak bilim, kültür ve sanatın sizler için daha ilgi çekici hale gelmesi adına da anlamlı olacaktır.

Özenle seçtiğimiz bu eser ve seçeceğimiz nicelerinin, sizleri okuma alışkanlığına biraz daha yaklaştırarak, hayatınızda yepyeni güzelliklerin kapılarını açmaları umudunu taşıyoruz. Hayata, büyük ve gerçek anlamlar katabilme gücüne sahip olan okuma tutkusunun getirileriyle elde edeceğiniz mutluluk bizlerin mutluluğu olacaktır. Çünkü sizin geleceğiniz kitaplarda, milletimizin geleceği de sizlerdedir.

Keyifli okumalar.

Gençlik ve Spor Bakanlığı

Gençler İçin Seçme Eserler - 10
MESNEVÎDEN SEÇMELER

Gençlik ve Spor Bakanlığı Eğitim, Kültür ve Araştırma
Yayın No: 25

Copyright © Gonca Kitapları, 2013
Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'ne aittir. Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Yayıncılık Ticaret A.Ş.'nin önceden yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Editör
Aslı KAPLAN

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Kapak
Ali ÖZER

Resimleme
Erdinç ŞEMEN

Sayfa Düzeni
Bekir YILDIZ

ISBN
978-605-4698-17-2

Yayın Numarası
219

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan A.Ş.
TS EN ISO 9001:2008
Ser No: 300-01
Sarnıç Yolu Üzeri No: 7 Gaziemir / İZMİR
Tel: (0232) 274 22 15
Mart 2013

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi
Mahmutbey / İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Gonca Kitapları
Bulgurlu Mahallesi Bağcılar Caddesi No:1
34696 Üsküdar / İSTANBUL
Tel: (0216) 522 11 44 Fax: (0216) 522 11 78
www.goncakitaplari.com
facebook.com/kitapkaynagi

İçindekiler

Tavşan ile Aslan 1
Tüccar ile Papağan 6
Bakkal ile Papağan 10
Aslan Dövmesi 14
Aslan Payı 18
Sağırın Hasta Komşusunu Ziyareti 21
Çinli Ressamlar ile Anadolu Nakkaşları 25
Bedevi ile Filozof 29
Fare ile Deve 34
Üzüm Kavgası 38
Fil Yavrusu 41
Köylü ve Şehirli 45
Sucunun Eşeği 50
Eşek ile Tilki 54
Kuşun Nasihati 60
Aptal Kuş 64
Hırsız veKöylü 66
Akıllı Köle 69

İş İşten Geçince 73
Hileci Terzi 75
Derviş ile Kadı 78
Definenin Yeri 82
Padişah ve Maskarası 87
Helva Kimin Hakkı 91
Deve, Öküz ve Koç 94
Fare ile Kurbağa 97
Sultan Mahmut ile Hırsızlar 100
Üç Şehzade 105
Cömert Ömer 109
Kusurlu At 112
Define 116
Hayvanların Dilini Anlamak 120
Öğretmenin Vehmi 125
Kaynaklar 130

Önsöz

"Mesnevîmiz, birlik dükkânıdır;
"Bir" den başka ne görürsen, puttur o..."
(Mevlâna)

Mevlâna Celâleddîn-i Rûmî, sadece Anadolu coğrafyasında değil, bütün dünyada tanınmış büyük bir mutasavvıftır. Onun en büyük eseri olan Mesnevî, yüzyıllar boyu büyük bir medeniyetin ilham kaynağı olmuş ve insanlığa sürekli canlılık ve dirilik aşılamıştır. Mevlâna, kendisini "*Kur'an'ın bendesi(kölesi)*" kabul eder ve sözlerinin "deryadan bir katre" olduğunu söyler.

Anadolu'da büyük bir moral bozukluğunun yaşandığı bir çağda Mesnevî, insanlara ümit vermiş ve yaşama sevinciyle toplumu ayakta tutmuştur. Mesnevî'de işlenen konular, bütün insanlığa mal olmuş ortak değerler niteliğindedir. Mesnevî'deki bazı hikâyelerin Kelile ve Dimne'de, Nasreddin

Hoca fıkraları arasında ve diğer bazı menkıbe kitaplarında da yer alması bu hikâyelerin evrenselliğini ortaya koymaktadır.

Kavgaların, savaşların, göçlerin yaşandığı bir dünyada, Mesnevî bir "*birlik çağrısı*" olmuştur. İnsanların hırsla, şiddetle ve acımasızca hareket ettiği bir ortamda, Mesnevî "*insana ait güzellikleri*" ön plana çıkarmış ve toplumu terbiye etmede önemli bir vazife üstlenmiştir. Bir şairimizin beyanıyla, "*Atalarımız Mesnevî okuyarak ve pilav yiyerek Balkanlar'ı fethetmiştir.*" Yani Mesnevî, bu ülke insanına yüzyıllar boyu moral vermiş ve onu zor zamanlarda başarı için motive etmiştir.

Millî kültürümüzün temel taşlarından biri olan Mesnevî'de birçok hikâye, fıkra ve nükte bulunmaktadır. Bu anlatımlar, eserdeki mesajları somutlaştırmakta ve bunların daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Birçok hikâye, binlerce yıllık bir birikimin ve zengin bir kültür dağarcığının eseridir. Özellikle gençlerimizin zevkle okuyacağı ve önemli dersler alacağı bu hikâyeler, atalarımızın hayat anlayışını ve olaylara bakışını da ortaya koymaktadır. Olay ve durumlar hakkındaki yorumlar, düşünceler ve değerlendirmeler, aynı zamanda milletimizin ana karakterini sergilemektedir.

Gençlerimizin zevkle okuyacağı bu eserde, Mesnevî'deki bazı hikâyeler, anlam ve üslûba dikkat edilerek, genişletilip sadeleştirilmiştir. Mesnevi'deki hikâyeler, içiçe hikâye tekniğinin özelliği olarak, uzun aralıklarla anlatılmış ve anlatımın arasına sık sık değerlendirme ve farklı konulardaki bilgiler yerleştirilmiştir. Bu bakımdan birçok hikâyenin tamamını bir araya getirmek ve sonunu bulmak dikkat gerektirmektedir.

Mesnevî'deki hikâyelerin hazırlanmasında, Abdülbâki Gölpınarlı'nın "Mesnevî Tercümesi ve Şerhi" adlı eseri esas alınmıştır. Hikâyelerin aktarılmasında Tahirü'l-Mevlevî'nin "Şerh-i Mesnevî" adlı eserinden de yararlanılmıştır. Hikâyelerdeki olay ve durumlar, gençlerimizin zevk alabilecekleri bir anlatımla yeniden yorumlanırken, temel anlamlar, nükteler ve verilen mesajlar önemle vurgulanmıştır. Temel kültür değerlerimizin gençlerimize tanıtımı konusundaki çalışmalarımızın önemli bir halkasını oluşturan "Mesnevî'den Hikâyeler" kitabının, gençlerimizi tarihimizin ve edebiyatımızın en güzel örnekleriyle buluşturacağına inanıyoruz.

Haziran 2002

Tavşan ile Aslan

Bir sürü av hayvanı güzelim bir ovada yayılırken, bir yandan da aslanın korkusundan kıvranıp duruyolarmış. Zira aslan, sık sık bu ovada pusu kurarak hayvanlardan birini kapıp götürüyormuş. Bu yüzden otlak, hayvanlara zehir olmuş. Hayvanlar düşünüp taşınmışlar ve sonunda aslana gidip kendilerine dokunmaması karşılığında istediği yiyecekleri ona getireceklerini söylemişler. Fakat tecrübeli aslan, hayvanların bir tuzak kurabileceklerini düşünerek bu teklifi kabul etmemiş ve "Ben rızkımı kendim çalışıp kazanmayı tercih ederim" demiş.

Hayvanlar, aslana yemin ederek söz vermişler ve sonunda onu iknâ etmeyi başarmışlar. Yaptıkları anlaşmaya göre her gün aslanın payı zahmetsizce

ayağına götürülecekmiş. Böylece hangi hayvanın aslana yem verileceği kur'a sonucu belirlenmiş. Bir gün kur'a tavşana çıkmış ve tavşanın aslana yem olarak gönderilmesi kararlaştırılmış. Bunu duyan tavşan, “Bu cefâ daha ne zamana kadar sürecek.” diye bağırmış ve buna itiraz etmiş.

Av hayvanları, tavşanı çağırıp, "Bunca zamandır sözümüze sadık kaldık, canımızı feda ettik. Bundan sonra inat edip adımızı kötüye çıkarmaya kalkışma, yürü tez ol da aslan incinmesin." diyerek onu tehdit etmişler. Tavşan, arkadaşlarından biraz zaman isteyerek hem kendisini hem de onları kurtaracak bir plana sahip olduğunu söylemiş. Diğer hayvanlar çok ısrar ettikleri halde, tavşanın ne yapmak istediğini öğrenememişler. Tavşan biraz gecikerek aslanın bulunduğu yere yönelmiş. Avının geciktiğini gören aslan oldukça hiddetli bir halde kükreyip toprağı pençeliyormuş. Aslan, hayvanlarla anlaşmanın yanlış olduğunu düşünedursun, tavşan yavaş adımlarla aslana doğru yönelmiş. Ateşler içinde kalan, öfkelenip duran, coşup köpüren aslan, tavşanın uzaktan geldiğini görmüş. Tavşanın rahat tavırları karşısında iyice öfkelenen aslan, tavşana; “Filleri bile paramparça ettiğimi biliyorsun değil milyarı buçuk bir tavşan da kim

oluyor?" diye bağırmış. Tavşan aslana yalvarıp affedilmesini dilemiş ve mazeretini anlatmış:

– Sormayın efendim, sabahın erken vaktinde yola düşmüş geliyordum. Yanıma bir diğer tavşanı da katmış, huzurunuza çıkmak için acele ediyordum. Ancak yolda bir başka aslanın saldırısına uğradık. Yalvarıp yakardım; yapma, biz padişahlar padişahının kullarıyız dedim. O da; "Kim oluyor o adam, seni de paralarım, onu da!" diye karşılık verdi. Bu kez, hiç olmazsa son kez padişahımın yüzünü göreyim ve seni ona haber vereyim, dedim. "Arkadaşını rehin bırakırsan sana izin veririm." dedi. Yalvarıp yakarmam fayda vermedi, arkadaşımı aldı ve beni yalnız bıraktı. Arkadaşım, hem alımlı ve güzel ve hem de benden iki kat daha iri.

Anlatılanlara öfkelenen aslan:

– Doğru söylüyorsan, haydi düş önüme de oraya gidelim ve onun cezasını verelim. Ama yalan söylüyorsan, senin cezanı veririm, demiş.

Tavşan, aslanı kurduğu tuzağa çekmek için önden gidiyormuş. Derken derin bir kuyunun başına gelmişler.

Tavşan:

– İşte şurada ikisi de, demiş ve kuyunun içini göstermiş.

Kuyuya yaklaşan aslan, tavşanın geri çekildiğini fark etmiş ve:

– Niçin ayağını geri çektin, geri kalma, düş önüme, demiş.

Tavşan:

– Korkudan tir tir titrediğimi görmüyor musun, elim ayağım tutmaz oldu, yüreğim yerinden

oynadı, diyerek cevap vermiş. Aslan, tavşana kuyuya bakmasını ve sözünü ettiği aslanın orada olup olmadığını kontrol etmesini söylemiş.

Tavşan:

– Beni kucağına alırsan o zaman bakabilirim. demiş. Aslan, tavşanı kucağına almış ve kuyunun içine bakmak için eğilmiş, kuyuda bir aslan ve semiz bir tavşan görmüş. Düşmanını suda gören aslan, tavşanı kucağından bıraktığı gibi kuyuya atlayıvermiş. Aslanı tuzağa düşürerek ondan kurtulmayı başaran tavşan, büyük bir sevinç duymuş ve hemen arkadaşlarının yanına dönerek onlara bu mutlu haberi ulaştırmış. Bütün hayvanlar sevinç içinde tavşanı kucaklayıp tebrik etmişler ve canlarını kurtardığı için ona teşekkür etmişler.

"Şunu bil ki, safları yaran, her şeyi yenen aslanla savaşmak kolaydır; gerçek kahraman odur ki önce kendi nefsini alt eder."

Tüccar ile Papağan

Zengin bir tüccarın çok güzel bir papağanı varmış. Zavallı papağan kafeste yaşadığı hapis hayatından dolayı çok üzülürmüş. Tüccar, bir gün Hindistan'a gitmeye karar vermiş. Yola çıkmadan önce de dostlarına ve hizmetçilerine ne hediyeler istediklerini sormuş. Her biri ondan bir hediye istemiş ve bir dilekte bulunmuş. Sıra papağana gelmiş.

Cömert tüccar:

– Söyle bakalım, sana ne getireyim, demiş.

Papağan:

– Oradaki papağanlara halimi anlatıp hapis olduğumu söyle, onlara selamlarımı ilet. Onlara, benim böyle gurbette kafesler içinde hapis iken,

ağaçlıklarda, kayalıklarda mutlu ve hür bir şekilde yaşamalarının uygun olup olmadığını sor ve onlardan yardım istediğimi söyle, demiş.

Tüccar, Hindistan'daki papağanlara bunları ileteceğine söz vermiş ve yola çıkmış.

Gide gide Hindistan'a varan tüccar, ovada ağaçların üzerinde bir kaç papağan görmüş. Atını durdurarak papağanlara yaklaşmış ve onlara seslenerek kendi papağanının söylediklerini iletmiş.

Papağanlardan biri bir anda titreyip yere düşmüş ve ölüvermiş. Adam, zavallı bir hayvanın ölümüne sebep olduğu için çok üzülmüş ve yaptığına pişman olmuş.

"Belki de benim papağanımın bir akrabası idi bu." diye düşünmüş.

Tüccar, Hindistan'daki alışverişini tamamlamış ve memleketine geri dönmüş.

Getirdiği armağanları bir bir dağıtmış ve bağışlarda bulunmuş.

Bu sırada papağan, tüccardan kendisiyle ilgili neler gördüğünü ve duyduğunu sormuş.

Tüccar yaptıklarından dolayı çok üzüldüğünü ve olan biteni anlatmak istemediğini söylemişse de papağan ısrar etmiş.

Bunun üzerine tüccar:

– Söylediklerini rastladığım papağanlara anlattım, fakat içlerinden birinin ödü koptu ve düşüp öldü, demiş.

Tüccar, papağanın ölmesine sebep olduğu için, yaptığına pişman olduğunu da eklemiş.

Papağan, Hindistan'daki kuşun öldüğünü duyunca, titreyip yere düşmüş ve kaskatı kesilmiş. Bunu gören tüccar, bir anda fırlayıp külahını yere vurmuş ve güzel kuşunu kaybetmiş olmanın üzüntüsüyle kendini yerden yere atmış.

Çaresiz bir halde kafesteki ölü kuşu çıkaran tüccar, papağanı yere bırakmış. Bir anda silkinip uyanan papağan, hemen uçup bir dala konmuş. Tüccar, kuşun bu haline pek şaşmış ve papağana:

– Ey kuş, halini anlat da ne olduğunu anlayalım, Hindistan'daki kuş ne yaptı da bize bu tuzağı kurdun, canımızı yaktın, diye sormuş.

Papağan, tüccara şunları söylemiş:

– Hindistan'daki kuş, yaptığı işle bana öğüt verdi, kendisini ölmüş gösterip bana da böyle davranmam konusunda mesaj gönderdi ve "Eğer kafesten kurtulmak istiyorsan benim yaptığım gibi yap.", dedi. Tüccar, bu cevap karşısında gerçeği anlamış ve kendisiyle vedalaşıp uçan kuşun bu tavrından önemli dersler çıkarmış.

"Bahar gelince taşlar yeşerir mi hiç! Sen de toprak ol da senden renk renk güller bitsin!"

Bakkal ile Papağan

Bir bakkalın güzel sesli, yemyeşil renkli, konuşkan bir papağanı varmış. Papağan, bütün gün dükkanı bekler ve alışveriş edenlere güzel sözler söyler, onlarla şakalaşırmış. İnsanlarla tıpkı bir insan edâsıyla konuşan papağan, şakıyıp ötmede de usta imiş. Bir gün bakkal, dükkandan kısa bir müddet ayrılarak eve gitmek zorunda kalmış. Papağan, bir o yana bir bu yana sıçrayıp dururken, bir anda kocaman bir gülyağı şişesini devirivermiş. Sahibi dükkana döndüğünde bir de ne görsün! Her taraf darmadağınık ve dükkan gülyağı içinde kalmış.

Bakkalın elbisesi de gülyağına bulanmış. Papağanın yaptığı yaramazlığa kızan bakkal, zavallı kuşun başına bir şaplak indirivermiş. Papağan

başına inen bu darbeden dolayı çok üzülmüş. Bir süre sonra papağanın tüyleri dökülmeye başlamış. Papağan bir anda susuvermiş ve mahzun bir halde bir köşeye çekilip sahibini gözetlemeye koyulmuş. Bunu gören bakkal da hayvana eziyet ettiğinden dolayı çok üzülmüş ve yaptıklarına bin pişman olmuş. Ama nafile! Papağanın bir süre sonra kelleşip güzelim tüylerinden olduğunu gören bakkal, saçını sakalını yolarak "Keşke elim kırılsaydı da o güzel dillinin başına vurmasaydım." deyip durmuş. Bakkal, kuşu dile gelsin, tekrar konuşsun diye dervişlere hediyeler dağıtmış, yoksullara yardım etmiş. Aradan üç gün, üç gece geçmiş. Bakkal ümitsiz bir halde dükkanında oturuyormuş. Bir yandan da belki konuşur diyerek papağana laf atıp çeşitli maskaralıklar yapıyormuş. Derken tam o sırada sokaktan başında tek tel saçı olmayan cascavlak biri geçmiş.

Papağan aniden heyecanla bağırmaya başlamış:

“Hey kel adam! Baksana bana, sen de mi gülyağı şişesi döktün?”

Bunu duyanlar gülmeye başlamışlar. Çünkü papağan, hırka giyip saçlarını kazıtan o adamın, tıpkı kendisi gibi gülyağı şişesi devirdiğini ve sahibinin, başına bir şaplak indirerek kel olmasına sebep olduğunu zannetmiş!...

"Yüz binlerce birbirine benzeyenleri seyret de aralarındaki yetmiş yıllık farka dikkat et. İki şey birbirine benzeyebilir; acı su da berraktır, tatlı su da..."

Aslan Dövmesi

Eski devirlerde insanların bedenlerine dövme yapması yaygın bir adet imiş. Ellerine, ayaklarına, omuzlarına farklı şekiller ve resimler çizdirenler, iğneyle yapılan mavi dövmelerin verdiği acıyla inler dururlarmış.

Bir gün adamın biri omzuna bir dövme yaptırmak için dövmeciye giderek;

– Bana, canımı incitmeden, tatlılıkla bir dövme yap, demiş.

Dövmeci sormuş:

– Ey yiğit adam, vücuduna ne resmi dövmemi istersin?

Adam:

– Kükremiş bir aslan döv! Zira ben aslan burcundanım. Ama adamakıllı bir aslan olsun, demiş.

Dövmeci:

– Dövmeyi nereye istersin, diye sormuş.

Adam:

– Omzuma döv, demiş.

Dövmeci, dövmeyi yapmak için ilk iğneyi adamın omzuna batırır batırmaz, bir feryat kopmuş. İğnenin acısıyla adamın bir omuzu çökmüş.

Adam, acı içinde dövmeciye sormuş:

– Usta, öldürdün beni, ne resmi dövüyorsun söyle, diye sormuş.

Dövmeci:

– Aslan resmi yap dedin ya, ben de aslan resmi yapıyorum, demiş.

Adam acılar içinde tekrar sormuş:

– Şu anda omzuma aslanın neresini çiziyorsun?

Dövmeci:

– Kuyruğundan çizmeye başladım, demiş.

Adam:

– A benim iki gözüm, bırak kuyruğu! Aslanın kuyruğunun sızısı, canımı acıttı, acıdan bayılacak hale geldim. Bari kuyruksuz bir aslan yap, demiş.

Dövmeci, aslanın kuyruğunu çizmeyi bırakıp, adamın can acısıyla inleyişine aldırmadan, bu kez aslanın bir başka parçasını çizmeye girişmiş.

Adam bu kez neresini çizdiğini sormuş.

Dövmeci;

– Kulağını çiziyorum, cevabını vermiş.

Acıdan iki büklüm olan adam:

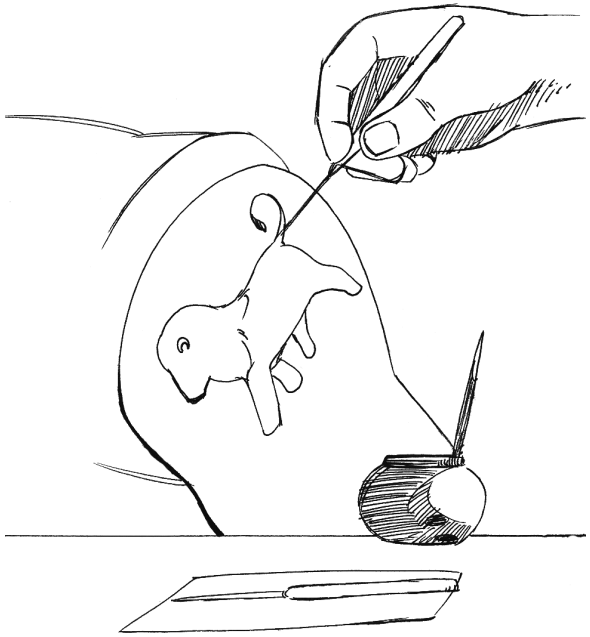

– A ustacığım, bırak kulağı olmayıversin şu aslanın, demiş.

Bunun üzerine dövmeci, işini yarım bırakarak aslanın bir başka yerini çizmeye girişmiş. Adam biraz sonra yeniden sormuş:

– Şimdi nereyi çiziyorsun?

Dövmeci:

– Aslanın karnını çiziyorum, demiş.

Adam, iğnenin acısına dayanamayıp:

– Bırak karınsız olsun bu aslan, diye sabırsızlığını dile getirmiş.

Dövmeci, şaşkınlıktan donakalmış ve elindeki iğneyi öfkeyle yere atarak adama:

– Dünyada kuyruksuz, başsız ve karınsız bir aslanı gören olmuş mudur? Madem bu acıya dayanamıyorsun, niçin omzuna bir aslan resmi çizdirmeye kalkışıyorsun, diye bağırmış ve adamı dükkânından kovmuş.

"Gönlü ışık yakmayı, aydınlanmayı öğrenen kişiyi, güneş bile artık yakamaz.
Gündüz gibi ışıyıp durmayı istiyorsan,
geceye benzeyen benliğini yakıver!"

Aslan Payı

Günlerden bir gün aslan, kurt ve tilki avlanmak için ormana doğru yola çıkmışlar. Avda birbirine yardım etmek üzere sözleşen hayvanlar, birlikte ovada güzel avlar yakalamaya niyetlenmişler.

Erkek aslan, kurt ve tilki ile birlikte avlanmaktan utansa da, mecburen aralarında bulunmaya razı olmuş. Aslan, kurt ve tilki, dere tepe dolaşırken bir dağ öküzü, bir keçi ve bir de semiz tavşan avlamışlar. Avları dağdan indirip ormana getirmişler.

Kurt ve tilki büyük bir iştahla avları seyredip padişahlar padişahı aslanın adaletle avları paylaştırmasını beklemeye başlamışlar. Aslan onların bu

halini hissetmiş ve onlara oynayacağı oyunu düşünerek kıs kıs gülmüş.

Bir süre sonra aslan, kurda:

– Ey kurt, gel de şunları paylaştır, diye seslenmiş.

Kurt:

– Padişahım, yaban öküzü senin payın olsun, zira o da büyük, sen de büyüksün, semiz ve çeviksin. Keçi benim olsun. Çünkü orta büyüklükte bir av. Eh, tilki de tavşanı alıversin, demiş.

Kurt sözlerini bitirir bitirmez aslan büyük bir öfkeyle kükreyip haddini bilmeyen bu cahili bir pençeyle parçalayıvermiş.

Aslan bu kez tilkiye dönerek:

– Haydi bunları yemek için sen paylaştır, demiş. Tilki, aslanın önünde saygıyla eğilerek şunları söylemiş:

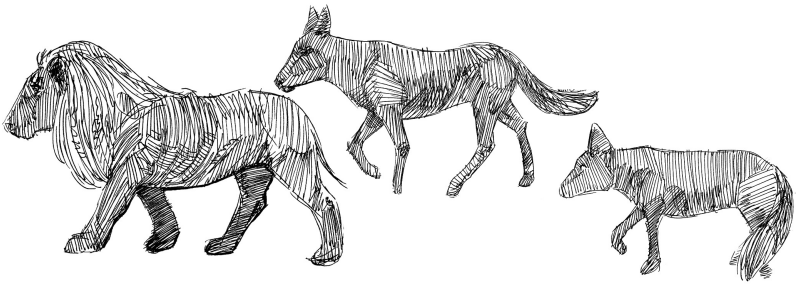

– Ey seçkin padişah, şu semiz öküz, senin kahvaltın, keçi öğle yemeğin, tavşan da akşama çerezin olsun!

Bunları duyan aslan:

– Ne güzel, adaletle paylaştırdın bunları. Söyle bakayım kimden öğrendin bunu sen, demiş.

Tilki:

– Ey dünya padişahı, bunu biraz önce parçaladığın kurdun halinden öğrendim, diye cevap vermiş. Bunun üzerine aslan, tilkinin alçakgönüllü tavrını beğenmiş ve avın bir kısmını ona hediye etmiş.

"Akıllı o kişidir ki çekilen belâdan, dostlarının ölümünden ibret alır..."

Sağırın Hasta Komşusunu Ziyareti

Görmüş geçirmiş, tecrübeli bir adam, bir gün sağır birine komşusunun hasta olduğunu söylemiş ve adamı, hasta komşusunu mutlaka ziyarete gitmesi gerektiği konusunda ikaz etmiş.

Sağır:

– Kulaklarım duymuyor ki, şimdi gidip o hastaya ne derim ben? Hele iyice hasta ise, sesi de çıkmaz, ne dediğini asla anlayamam, diye cevap vermiş.

Ardından da oraya gidip hastayı ziyaret etmeye karar vermiş.

Yolda giderken kendi kendine şöyle düşünüyormuş:

Hasta, dudaklarını oynatınca, ne dediğini tahminen anlarım.

‘Nasılsın, ey mihnetler çeken dostum?’ derim. ‘İyiyim’, yahut ‘hoşum’ diyecek elbet.

‘Şükür olsun.’ derim, sonra ‘Ne yemek yedin?’ diye sorarım, ‘Şerbet içtim’ veya ‘Mercimek çorbası’ içtim, der.

‘Sıhhatler, afiyetler olsun.’ derim.

‘Hangi doktor geliyor?’ derim.

Cevabını tahmin ederek, ‘Ayağı pek kutludur, o geldi mi, iyileşirsin.’ derim.

‘Biz de denedik, nereye ayak bastıysa kutlu geldi, herkesi muradına kavuşturdu, diye cevap veririm.’

Bu düşüncelerle hastanın yanına varan sağır, peş peşe sorularını sormaya başlamış ve cevapları tahmin ettiği biçimde yorumlayarak önceden hazırladığı karşılıkları vermiş:

– Nasılsın dostum!

– Ölüyorum, sorma!

– Oh çok şükür!

Bu söze incinen hastanın morali bozulmuş ve canı sıkılmış;

“Bu ne biçim şükür? Demek bizim kötülüğümüzü istiyormuş bu adam.” demiş.

Kulakları duymayan adam sormuş:

– Ne yedin?

Hasta adam öfkeyle:

– Zehir zakkum, diye cevap vermiş.

Adam, cevabı duymadan:

– Afiyetler olsun, deyince, hastanın kahrı büsbütün artmış. Bundan sonra adam:

– Derdine çare bulmak için hangi doktor geliyor, diye sormuş.

Hasta, adamı azarlayarak:

– Azrail geliyor, sana ne! Yürü git işine bakalım, demiş.

Adam:

– Sevinmen lazım, ayağı pek kutludur, diye karşılık vermiş.

Hasta aldığı bu cevaplar karşısında iyice bozulmuş ve;

"Meğer bu adam bizim can düşmanımız imiş." diye düşünmüş.

Kulakları duymayan komşusu ise her şeyden habersiz, hasta bir dostunu ziyaret etmiş olmanın ve komşu hakkını yerine getirmenin mutluluğuyla sevinmiş ve evin yolunu tutmuş.

"Sadece duygu kulağının kelimeleri anlaması yetmez. Gizli şeyleri duyan can kulağının da bir şeyleri duyup anlaması önemlidir."

Çinli Ressamlar ile Anadolu Nakkaşları

Bir gün Çinli ressamlar ile Anadolu nakkaşları, birbirlerine karşı üstünlük taslayarak ustalıklarını sergileme yarışına girmişler. Ülkenin padişahı, her iki ressam topluluğunu da huzuruna çağırmış ve maharetlerini sergilemelerini isteyerek onları yarışa sokmuş.

Padişah:

"Bu davada hanginizin haklı olduğunu anlayabilmem için sizi sınayacağım." demiş.

Çinliler, Anadolu nakkaşlarına:

– Bize resim yapmamız için bir oda verin, bir oda da sizin olsun, demişler.

Kapıları birbirine karşı iki odadan birini Çinliler almış, öbürüne de Anadolu nakkaşları yerleşmiş.

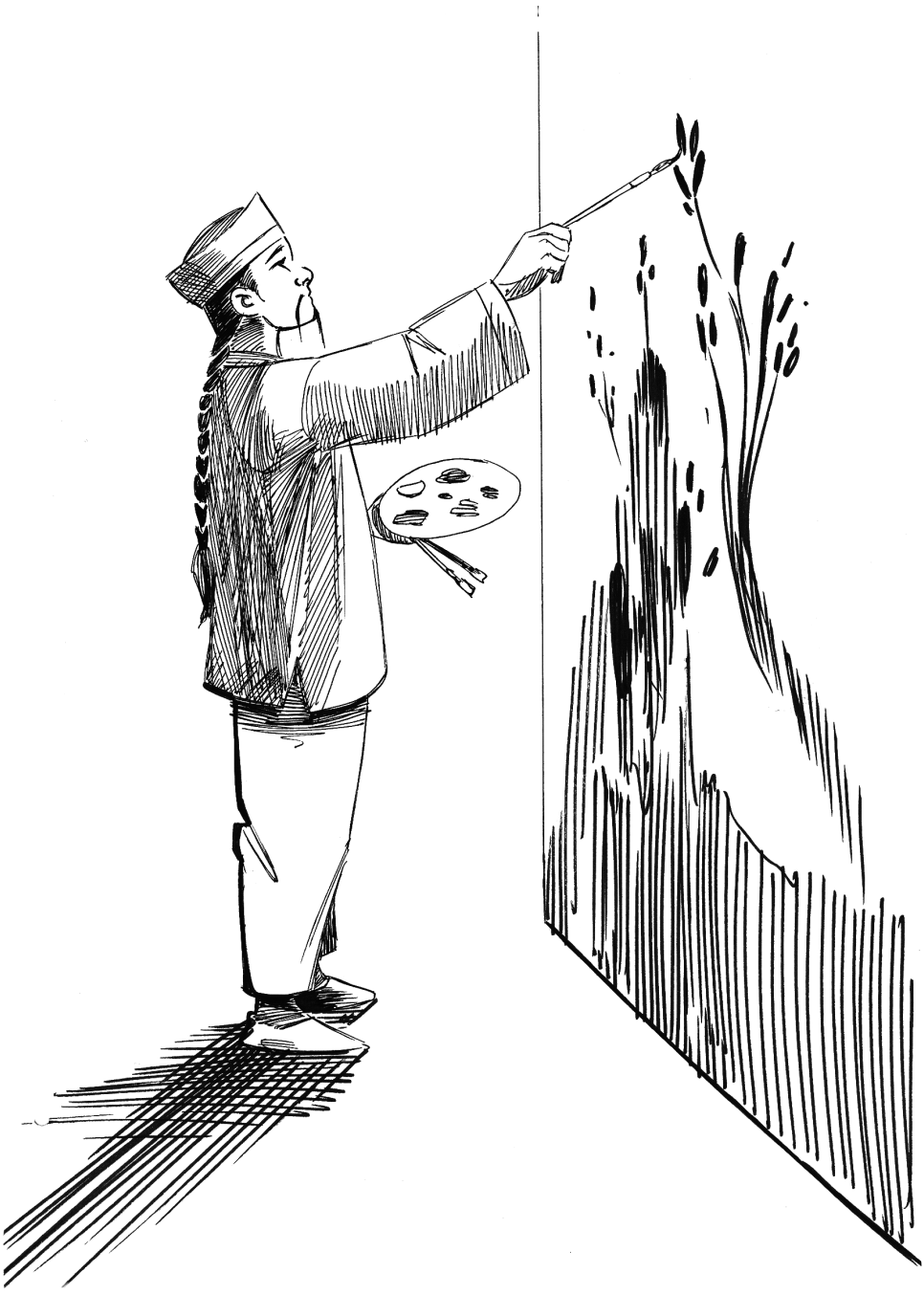

Her iki odanın arasına bir perde çekilmiş ve sanatçılar çalışmaya başlamış.

Çinliler, padişahtan yüz çeşit renkte boya istemişler. Padişah da onların bu dileklerini hemen yerine getirmiş.

Anadolu nakkaşları ise,

"Ne resim işe yarar, ne de boya; önemli olan önce pası temizlemektir." demişler ve perdeyi çekerek odanın bütün duvarlarını cilalamaya koyulmuşlar.

Oda, tıpkı gökyüzü gibi, berrak ve aydınlık bir hale gelmiş. Aradan günler geçmiş.

Her gün çeşit çeşit boyalar alarak rengarenk resimler yapan Çinliler, sanatlarını tamamlayıp neşeyle eğlenmişler. Aradan günler geçmiş ve Çinliler padişaha haber verip yüzlerce renk taşıyan muhteşem sanat eserini görmesi için kapılarını açmışlar. Padişah, duvardaki akılları hayrete düşüren resme hayran kalmış.

Sonra da bitişikteki Anadolu nakkaşlarının odasına girmiş. Onların, duvarları bomboşmuş. Padişah bomboş duvarları görünce çok şaşırmış. Anadolu nakkaşları Çinlilerin odasıyla aralarındaki perdeyi kaldırınca bir anda karşı duvardaki

bütün resimler cilalanmış olan duvarlara yansımış. Padişah, Çinlilerin odasında gördüğü resimlerden daha parlak ve canlısını burada görmüş ve Anadolu nakkaşlarının yaptıklarına hayran kalmış.

Padişah,

"Elbetteki bu resim daha güzel ve çekici!" diyerek Anadolu nakkaşlarını tebrik etmiş.

"Gönüllerini cilalayanlar, kokudan da kurtulmuşlardır, renkten de. Her solukta, durmadan, dinlenmeden bir güzellik seyrederler."

Bedevi ile Filozof

Çölde yaşayan bir bedevî, devesine iki çuval yükleyerek yola düşmüş. Adam devenin iki yanına bağladığı çuvalların ortasına oturmuş halde salına salına giderken yolda bir filozofa rastlamış.

Filozof, bedevîyi lafa tutmuş ve memleketini, ne iş yaptığını sormuş.

Filozof, bedevîye:

– Şu devende taşıdığın çuvallarda ne var, demiş.

Bedevî:

– Birinde buğday var, diğerinde kum, insanın yiyeceği bir şey yok, diye cevap vermiş.

Filozof kıs kıs gülmüş ve:

– Ne diye kum yükledin devene, demiş.

Bedevî:

– Çuvalın birinde buğday olduğu için, öbür taraf boş kalmasın, denge olsun diye çuvalın birine de kum doldurdum, diye cevap vermiş.

Filozof, adamı küçümser bir edayla:

– Akıllılık etseydin de buğdayın yarısını bu çuvala, yarısını öbür çuvala koysaydın ya... Böylece hem çuval ve hem de devenin yükü hafiflerdi, demiş.

Bunu hiç düşünmeyen bedevî, filozofun aklı karşısında hayret etmiş ve kendisine teşekkür etmiş.

Ancak bir şeyi de çok merak etmiş:

– Bu kadar zeki ve bilgili bir insan nasıl oluyor da böyle sonsuz bir çölde çıplak ve yaya olarak bin bir güçlükle yol alıyormuş?

Filozofun bu haline acıyan bedevî, onu devesine bindirmiş ve aklını kurcalayan soruları sormuş:

– Ey bilgin kişi biraz halini anlatır mısın? Sende böyle bir akıl ve fikir var iken, sen niçin bu haldesin? Yoksa, kıyafet değiştirerek halkın arasına girmiş vezir veya padişah mısın?

Filozof:

– Elbiseme, halime bakıp beni yargılama. Ne oyum ne buyum. Ben halktan, sade bir insanım, demiş.

Bedevî:

– Kaç deven var, kaç öküzün var, diye merakla sormuş.

Filozof:

– Orasını fazla karıştırma, ne devem var ne de öküzüm, demiş.

Bedevî:

– Bari dükkânın, varın yoğun var mı, diye sormuş.

Filozof:

– Nerede dükkân, nerede mekân, demiş.

Bedevî:

– Öyleyse paranı pulunu sorayım, böyle bir derin bilgiye sahip olan kişi, elbette âlemdeki bakırları altın haline getirebilecek tılsımı da bilir, demiş.

Filozof:

– Vallahi billâhi bütün varım yoğum, bir gecelik yiyecek almaya bile yetmez. Beş parasız, yarı çıplak koşup duruyorum; kim bir dilim ekmek

verecekse oraya gidiyorum. Bu bilgiden ve hünerden elime geçen, hayal ve baş ağrısından başka bir şey değil, diye karşılık vermiş.

Bunu duyan bedevî, bilgisinin kendisine bile faydası olmayan filozofu yanından kovmuş ve çalışıp kazanması konusunda ona nasihatte bulunmuş.

"Asıl düşünce, insana bir yol açan
düşüncedir."

Fare ile Deve

Küçücük bir fare, kocaman bir devenin yularını eline almış kasıla kasıla gidiyormuş.

Deve huyu ve âdeti olduğu üzere yoluna sakin sakin devam ederken fare,

"Ne de yiğit biriymişim ben!" diyerek kendi kendine övünüp duruyormuş. Farenin bu hâlini fark eden deve, ona bir ders vermeye hazırlanmış.

Bir süre sonra fare ile devenin karşısına, koca bir filin bile geçemeyeceği büyük bir ırmak çıkmış.

Fare ırmağın kıyısında şaşırmış bir halde durup kalmış.

Deve, fareye çıkışarak:

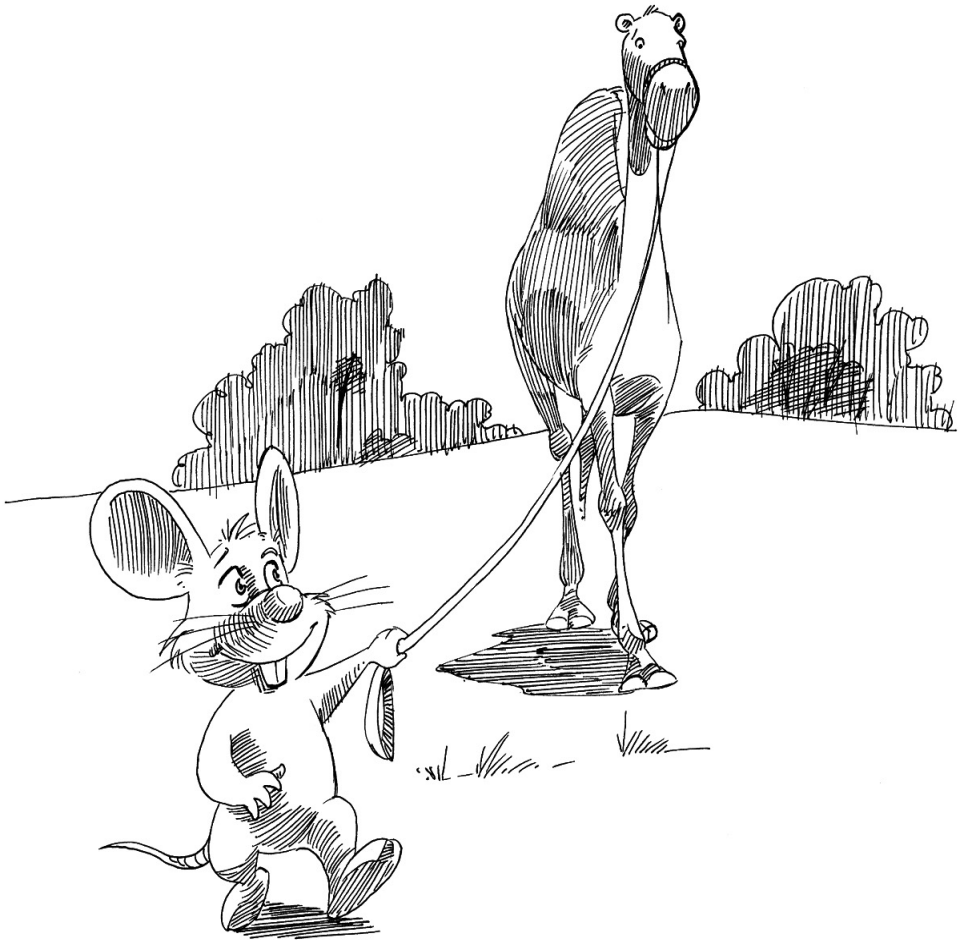

– Ey dağda, çölde bana arkadaşlık eden fare, niçin durdun? Ne bu şaşkınlığın? Yiğitçe suya gir de kılavuzluğa devam et. Yol ortasında durma, susma öyle, demiş.

Fare:

– Bu su pek büyük ve pek derin bir su. Ey yoldaşım, boğulmaktan korkuyorum, diye karşılık vermiş.

Deve:

– Dur bakalım su ne kadarmış, diyerek ayağını suya batırmış ve dönüp fareye şöyle demiş:

– A kör fare, su diz boyu imiş; ne diye şaşırıp aklını yitirdin!

Fare:

– Ey deve, sana karınca gibi görünen şey, bize ejderha gibi gelir. Dizden dize fark vardır. Su, senin dizine kadar geliyor ama benim boyumu geçecek kadar derin, demiş. Deve, farenin haddini bilmesi ve bundan iyi bir ders alması için:

– Öyleyse bir daha küstahlık edip olduğundan daha fazla görünmeye kalkışma!... Sen, kendin gibi farelerle yarışmaya bak. Develerle boy ölçüşmeye kalkma, demiş.

Fare, hâlinden utanarak tövbe etmiş ve deveye:

– Allah rızası için ne olur beni bu öldürücü, boğucu sudan geçir, diye yalvarmış.

Deve, fareye acıyarak:

– Haydi sıçra, hörgücüme otur da seni karşı kıyıya geçireyim. Bu sudan geçmek, ancak benim işim, senin gibi nicesini geçirdim bu sudan, demiş ve fareyi sırtına alarak ırmağın karşısına geçirmiş.

"Madem ki padişah değilsin, kul ol!...
Madem ki kaptan değilsin, alabildiğine
gemi sürme."

Üzüm Kavgası

Adamın biri, bir arada gördüğü İranlı, Arap, Türk ve Rum'a bir miktar para vermiş ve "İstediğinizi bu parayla alın." diyerek onlara ihsanda bulunmuş.

Dört kişiden biri olan İranlı:

– Bu parayla 'engür' alacağım, demiş.

Arap, buna karşı çıkarak:

– A sersem, ben 'engür' istemiyorum, 'ineb' istiyorum, demiş.

Üçüncü kişi olan Türk, her iki fikri de beğenmeyip:

– Ne 'engür' ve ne de 'ineb' istiyorum. Ben 'üzüm' alacağım, demiş.

Olan biteni seyreden Rum da ileri atılarak:

– Bırakın şu lafları, ‘istafil’ istiyorum ben. Bu parayla ‘istafil’ alacağım, diye bağırmış.

Bir anda her biri kendi istediğinin alınması için bağırıp diğerleriyle kavgaya tutuşmuş.

Yumruklar havada uçuşmuş ve iyice kavga edip birbirlerini pataklamışlar. Neden sonra oradan geçmekte olan bir bilgin kavgaya müdahale edip dertlerini sormuş.

İranlı, verilen bu parayla:

– Ben ‘engür’ almak istiyorum, demiş.

Arap:

– Hayır, ‘ineb’ alacağız, demiş.

Türk:

– Ben ‘üzüm’ alalım diyorum, diye bağırmış.

Rum:

– Ne o ne de bu. Paramızla ‘istafil’ alacağız, dive ısrar etmis.

Bilgin, bu dört kişinin de ayrı ayrı dillerde konuşup aslında aynı şeyi istediğini anlamış ve:

– Susun da beni dinleyin. Bu parayla her birinizin istediğini alacağım, inanın bana, demiş.

Sonra da gidip bir miktar üzüm almış ve aralarında dağıtarak dördünün de arzusunu yerine getirmiş. Böylece anlamsız kavga da sona ermiş.

"Can kuşlarının gönüllerini öylesine
birleştir ki temizlikten dolayı, onlarda
hiçbir toz kalmasın."

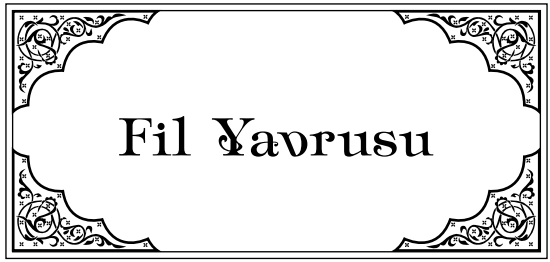

Fil Yavrusu

Günlerden bir gün Hindistan'da bilgin bir kişi, zorlukla yol alan bir yolcu kervanına rastlamış. Yolcuların üstü başı perişan imiş ve azıkları da yokmuş. Günlerce aç ve sefil yol alan bu topluluğun halini gören bilgin, onların açlık çektiklerini anlamış ve yolda görecekleri fil yavrularını yememeleri konusunda onları şöyle uyarmış:

– Ey ulular, aç olduğunuzu biliyorum. Açlıktan dolayı neler çektiğinizi de. Ama Allah rızası için, şimdi gideceğiniz yerlerde rastlayacağınız fil yavrularını avlamayın, sakın onları yemeyin. Gönlünüz, güçsüz fakat semiz yavruları avlamak isteyebilir, fakat unutmayınız ki hortumundan ateş saçan ve duman tüten anneleri pusudadır. Sizi yaptığınıza pişman edecektir.

Bilgin, tekrar tekrar onlara çok acıktıkları zaman ot ve yaprak yemelerini, fil yavrularına asla dokunmamalarını söylemiş onları uyarmış. Yol çok uzun ve yorucu imiş. Yolcular, açlıktan kıvranıp etrafta yiyecek bir şey bulmaya çalışıyorlarmış. Ansızın yolda, yeni doğmuş, semiz bir fil yavrusu görmüşler. Açlıktan bitkin düşen yolcular, bir anda gözü dönmüş kurtlar gibi yavrunun başına üşüşüp onu yemişler. Ancak içlerinden biri, bilginin uyarılarını hatırlamış ve felakete uğrayacaklarından korkarak fili yememiş ve arkadaşlarını da bu yavruyu yememeleri konusunda uyarmış.

Fil yavrusunu yiyenler, bir süre sonra yorgun düşerek uykuya dalmışlar. Yavrunun etini yemek istemeyen de başlarında adeta bir çoban gibi uyanık bir halde beklemeye başlamış. Derken bir süre sonra, coşup köpüren bir filin kendilerine doğru gelmekte olduğunu görmüşler. Fil önce gelip yavrusunu yemeyen o bekçinin ağzını üç kez koklamış. Fakat hiçbir kötü koku almamış. Birkaç kez bekçinin etrafında dönüp dolaşan anne fil, ona bir zarar vermemiş ve onu incitmemiş.

Biraz sonra yavrusunu yiyenlerin yanına varan anne fil, onların da ağızlarını birer birer koklamış.

Filin yavrusunu kızartıp yiyenlerin hepsinin de ağzı kokuyormuş.

Yavrusunun kokusunu alan anne fil, hepsini orada ezip parçalamış.

"Ey rüşvet alan, sen fil yavrusu
yiyiyorsun; düşmanın olan fil, kökünü
kazır; yok eder seni."

Köylü ve Şehirli

Geçmiş zamanların birinde, bir şehirli, bir köylüyle dost olmuş. Köylü, şehre geldi mi, o şehirlinin evinde konaklar ve iki üç ay kalırmış. Sabahları da onun dükkânında oturur, orayı kendi malı gibi kullanırmış. Köylünün bütün masraflarını şehirli dostu bedava karşılar ve onu sofrasında konuk edermiş.

Köylü, bir gün şehirli dostuna:

– A efendim, gezip tozmak için bile olsa, hiç köyümüze gelmez misin? Ne olur, Allah rızası için çoluk çocuk gelin, şimdi gül mevsimi, ilkbahar çağıdır. Yazın gelseniz meyve çağıdır, size hizmet etmek isterim. Soyunu, sopunu, eşini, dostunu al gel. Köyümüzde üç dört ay kal. Baharda köy pek bir güzel olur, her yan çayır

çimen olur. Gönüller alan laleler açılır." diyerek onu köyüne davet etmiş.

Şehirli, köylü dostunun lafından kurtulmak için, bir gün geleceğini söylemiş. Bu sözden sonra aradan tam sekiz yıl geçmiş.

Köylü, şehirli dostuna devamlı:

– Ne zaman geleceksin, baharlar, kışlar gelip geçiyor. Çoluk çocuk ailece bekliyoruz, demiş durmuş.

Şehirli de:

– Bu yıl şu konuk geldi, şu işim çıktı, diyerek bahaneler bulur, "İşimi gücümü bitirebilirsem, koşa koşa geleceğim." sözünü tekrarlarmış.

Köylü, her yıl gelip şehirlinin çatısına leylek gibi konar, yer, içer, bedava yaşar günlerce, aylarca şehirlinin sırtından geçinirmiş.

Son olarak üç ay şehirlinin evinde kalan köylü, mahcubiyetten dayanamayarak bu kez yeminler ettirip köye gelmeleri konusunda yeni vaatler almış ve köyüne dönmüş. Fakat aradan on yıl daha geçmiş. Şehirli bir türlü köylüye verdiği sözü yerine getirmemiş. Sonunda şehirlinin çocukları, babalarına yalvarıp yakarmışlar ve:

– Ona birçok hakkın geçti; onun işini yoluna koyabilmek için sıkıntılar çektin, o da seni konuk

ederek karşılıkta bulunmak istiyor, demişler ve onu köye gitme konusunda iknâ etmişler. Sonunda hazırlıklar tamamlanıp ailece yola çıkılmış. Şehirli ve çocukları katırlara binip köye doğru giderken, bir yandan da hayaller kurup oradaki güzellikleri düşünüyorlarmış.

Bir aylık uzun bir yolculuktan sonra nihayet köye varmışlar. Aç ve yorgun düşmüşler. Hayvanlar da otsuz ve yemsiz kalmış. Fakat garip bir şekilde köylü dostlarından kaçıyor ve onları tanımazlıktan gelerek kapıyı açmıyormuş.

Gece yağmur ve fırtına başlayınca şehirli tacir, yeniden köylünün kapısını çalıp hiç olmazsa kendisi ve çocukları için sığınabilecekleri bir yer istemiş.

Köylü:

– Eline ok yay alıp bekçilik edeceksen ve dağdan inecek kurtları bekleyip hayvanlarımı koruyacaksan, sana bir yer veririm, demiş.

Zavallı şehirli buna razı olmuş ve çocuklarıyla sığındığı bir kovukta beklemeye başlamış. Gece yarısı dağdan bir kurt sürüsünün indiğini gören şehirli, elindeki yayı gererek kurtlardan birine nişan almış ve bir okla kurdu yere yıkmış. Fakat köylü:

– Ne yaptın? O vurduğun benim eşeğimin sıpası idi, diye feryat ve figan etmiş.

Şehirli, vurduğu hayvanın kurt olduğundan emin bir halde sormuş:

– Bu gecenin karanlığında, yağmur ve fırtına arasında vurulan hayvanın eşeğinin sıpası olduğunu nasıl fark ettin?

Köylü:

– Onu yellenişinden tanıdım, deyince, şehirlinin sabrı taşmış ve köylünün üzerine yürüyerek:

– A sersem adam, eşeğinin sıpasını metrelerce uzaktan, hem de yağmurlu gecenin karanlığında fark edebiliyorsun da, seni aylarca ağırlayıp misafir eden on yıllık dostunu nasıl tanımıyorsun, demiş ve köylüyü bir güzel pataklamış.

Olan bitenden iyi bir ders alan şehirli, sabah erkenden evine dönmek için yola koyulmuş.

"Damarındaki kötülüğü, tembelliği, hırsı
ve açgözlülüğü, bu sersemlikle nasıl
gizleyeceksin a düzenbaz?"

Sucunun Eşeği

Yaşlı bir su satıcısının zayıflıktan bitkin düşmüş bir eşeği varmış. Adamcağız kapı kapı dolaşıp su satarak geçimini zar zor sağlarmış. Bu yüzden eşeğine yeterince saman alacak parası da yokmuş. Sırtında ağır yükten dolayı yaralar açılmış olan zavallı eşek, değil arpa bulmak, kuru ot ve saman bile bulamıyormuş. Padişahın ahır bakıcısı, eşeğin bu halini görünce, ona pek acımış ve dostu olan sahibine:

– Nedir bu zavallı hayvanın hali, diye kızmış.

Yaşlı adam:

– Ah efendim, kendi karnımı bile zor doyuruyorum, eşeğe nasıl yiyecek bulabilirim ki, demiş.

Padişahın ahır bakıcısı:

– Sen bu eşeği birkaç günlüğüne bana ver de padişahın ahırında gelişsin, kuvvetlensin. demiş.

Adam, eşeği vermiş, bakıcı da onu padişahın ahırına götürüp bağlamış. Zavallı eşek, ahırda gıdası bol, semiz, güzel Arap atlarını hayretle seyretmiş. Samanlar, arpalar, türlü türlü yiyeceklerle beslenen bu cins atları gören eşek, kendi haline bakıp acı acı söylenmiş:

– Ey Allah'ım, şu atların rahatını ve yaşadıklarını niçin bana vermezsin? Sırtımdaki yaraların sızısından duramayacak haldeyim. Karnım aç, halim perişan. Oysa şunlar ne kadar bolluk ve bereket içinde yaşıyorlar...

Eşek, kendince bu hali yargılayadursun, bir sabah "savaş çıktı!" sesleri duyulmuş. Arap atlarına eğerler, gemler vurulmuş, her biri savaşa hazır hale getirilmiş. Eşek ahırda yalnız başına dolaşıp dururken, atlar çetin bir savaş veriyormuş.

Düşmanların oklarına ve mızraklarına hedef olan atlar, bedenlerindeki yaralar ve eziklerle bitkin bir halde ahıra dönmüşler. Ayakları bağlanan yaralı atların vücutlarındaki oklar çıkarılıp yaraları tedavi edilmiş, kılıç ve mızrak izleri sarılmış.

Eşek, atların bu halini görünce:

– Yâ Rab, yoksulluğuma ve açlığıma razıyım, yeter ki beni bu çetin görevden uzak tut ve savaşın

dertlerine uğratma. Ne o bol gıdaları isterim ve ne de acı çektiren ok ve mızrak yaralarım olsun, diye duâda bulunmuş ve durumuna şükretmiş.

"Dünyanın gıdasından ve çirkin yarasından bıkan ve kurtuluş dileyen, dünyayı bırakmalı."

Eşek ile Tilki

Günlerden bir gün ormanda yaşayan aslan ile fil kavgaya başlamış. Kavga uzadıkça uzamış ve kavga sonunda aslan yaralı ve bitkin bir hale düşmüş. Zavallı aslan, ininde kanlar içinde yatıp aç ve çaresizce beklemeye başlamış.

Aslanın ava çıkamaması, en çok da onun artıklarıyla beslenmekte olan hayvanları üzmüş. Aç kalan hayvanların bu halleri, aslanı harekete geçirmiş. Aslan hemen tilkiyi çağırmış ve hem kendisine hem de artıklarıyla beslenen hayvanlara bir av bulmasını söylemiş.

Aslan, tilkiye:

– Git bir öküz veya bir eşek bul ve onları kandırarak buraya getir. Böylece hem benim karnım

doysun hem de sizin karnınız doysun, demiş. Tilki, bunun üzerine bir av aramaya başlamış ve bir çorak ovada zayıf bir eşeğe rastlamış. Dostça selam verip yanına yaklaşmış.

Tilki, eşeğe:

– Bu kupkuru ovada, bu taşlık, bu çorak yerde ne yapıyorsun, diye sormuş.

Eşek:

– Bazen gam çekiyorum, bazen de Allah'ın bana verdiği kısmeti bulup şükrediyorum. Beterin beteri var, diye cevap vermiş.

Tilki, eşeği aslanın inine çekebilmek için diller döküp durmuş. Eşeğe, kısmetini araması, daha bol ve iyi yiyecek bulabilmesi için çaba sarf etmesi gerektiğini anlatmış.

Eşek, kendisine verilen rızıktan memnun olduğunu ve rızık verenin takdirine razı olup sabretmeye alıştığını söylemiş.

Tilki, eşeğe yemyeşil çayırlar ve sulak otlaklardan bahsederek:

– O çayırda bulunan hayvanlara ne mutlu! Yeşillikten, çayırdan, çimenden deve bile görünmez orada. Sen burada kalmaya devam edersen

bir gün açlıktan ölürsün, diye abartılı abartılı konuşmuş ve eşeğin aklını çelmiş.

Ne yazık ki eşek, tilkiye:

– Madem öyle, sen niçin bu kadar zayıf ve çelimsizsin, demeyi akıl etmemiş ve tilkinin sözlerine kanarak onun peşinden gitmeye karar vermiş.

Tilki, eşeğin sakalından çeke çeke onu aslanın bulunduğu çayırlığa doğru sürüklemiş. Aslan, uzaktan eşeğin gelmekte olduğunu görmüş ve eşeğin yaklaşmasına sabretmeden bir anda hırsından korkunç bir halde kükremiş.

Oysa aslanın yerinden kımıldayacak hali bile yokmuş. Aslanın kükremesiyle bir anda sıçrayan eşek gerisin geriye kaçmaya başlamış.

Tilki, aslana yaklaşıp:

– A padişahım, niçin eşeğin sana iyice yaklaşmasını beklemedin, diye söylenmiş.

Aslan:

– Bir an gücümün yerinde olduğunu zannettim. Açlık ve halsizlikten sabrım da tahammülüm de kalmadı, demiş.

Aslan tekrar tilkiye gidip eşeği kandırmasını ve yeniden onun bulunduğu yere getirmeye

çalışmasını emretmiş. Tilki, aslana acele etmemesini söylemiş. Bu kez aslan uyuma numarası yaparak eşeği rahatça avlayacağını söylemiş. Tilki tekrar eşeğin yanına varmış.

Eşek tilkiyi görünce:

– Senin gibi dosttan sakınmak gerek. Ben sana ne yaptım ki, tuttun beni ejderhanın yanına götürdün, diye yakınmış.

Tilki:

– A dostum, senin gözüne görünen aslan veya ejderha değil, apaçık bir büyüdür. Ben senden daha küçük cüsseli olduğum halde, bana bir şey olmadı. Böyle bir ova büyü ve tılsım olmadan hiç yemyeşil durur muydu? Başka hayvanlar gelip buraya yerleşmesin diye böyle bir tedbir uygulanmakta, demiş.

Eşek:

– Git buradan, seni gözüm görmesin; az kalsın benim kanıma giriyordun, diye karşılık vermiş. Ancak eşeğin itirazları ve tilkinin hilesinden kaçınması bir süre sonra ortadan kalkmış. Açlık ve hırs, eşeği tekrar o yeşil alana sürüklemiş. Eşek bu kez aslana iyice yaklaşmış. Aslan bir anda kükreyip eşeğin boğazına sarılmış ve onu paramparça

etmiş. Bir süre sonra eski gücüne kavuşan aslan, su içmek üzere avının yanından ayrılmış. Tilki bunu fırsat bilerek eşeğin ciğerini ve yüreğini bir çırpıda yemiş. Aslan inine dönerken eşeğin ciğerini ve yüreğini yemek istemiş, fakat bir türlü bulamamış.

Aslan, tilkiye:

– Eşeğin ciğeri ve yüreği ne oldu, diye sormuş.

Tilki, bütün kurnazlığıyla şu cevabı vermiş:

O kıyameti, o korkuyu, o kaçışı, o dağdan atlayışı yaşayanın ciğeri veya yüreği olsaydı, yeniden kalkıp bir daha buraya gelir miydi?

"Hırs, insanı kör eder, ahmak eder,
bilgisiz bir hâle kor; ahmaklara ölümü
kolay gösterir."

Kuşun Nasihati

Günlerden bir gün bir avcı, kuş avlamak için bir tuzak kurmuş.

Bundan habersiz zavallı bir serçe gelip tuzağa yakalanmış. Avcı, serçeyi tuzaktan almaya gelince, serçe adama şöyle seslenmiş:

– Hey ulu kişi, sen nice öküzler, koyunlar ve develer kurban etmiş, hiçbir zaman doymamışsın da, şimdi benim küçücük bedenimle mi doyacaksın? Beni bırak da sana üç öğüt vereyim. Böylece akıllı mı, aptal mı olduğumu da öğrenirsin.

Avcı, kuşun bu teklifini kabul etmiş. Ancak kuşun bir şartı varmış.

Kuş, avcıya:

– O üç öğüdün ilkini, elindeyken, ikinci öğüdü damın üstündeyken, üçüncüsünü de ağacın üstüne konunca verebileceğim, demiş.

Kuş, avcıya bu öğütleri tutarsa, bahtının kutlu olacağı müjdesini de vermiş.

Avcı, kuşu elinde tutarak ilk öğüdünü beklemiş.

Kuş:

– Olmayacak şeye, kim söylerse söylesin, inanma, demiş.

Avcı kuşun ikinci öğüdünü öğrenmek için, onu elinden bırakmış.

Kuş uçup yandaki evin çatısına konmuş ve:

– Geçmişe gam yeme, bir şey geçti gitti mi, ona hasret çekme, demiş.

Avcı merakla üçüncü öğüdü beklemiş.

Kuş:

– İçimde eşi benzeri bulunmaz iri bir inci vardı. O inci, seni de aileni de saadete kavuşturabilirdi, demiş.

Bunu duyan avcı feryat figan edip dövünmeye başlamış.

Kuş:

– Sana geçmiş şeye gam yeme, diye öğüt vermemiş miydim, diye bağırmış.

Avcı, kaybettiği inciye üzülmeye devam etmiş.

Kuş, bu kez ikinci öğüdü hatırlatmış:

– Olmayacak şeye inanma, demiştim. A beyim, benim gibi zayıf bir zavallı kuşun içinde nasıl olur da iri bir inci bulunabilir!...

Avcı, kendine gelmiş ve üçüncü öğüdün ne olduğunu merakla sormuş.

Kuş:

– Öbürlerini iyi tuttun da üçüncüsünü mü istiyorsun? Uykuya dalmış bilgisize öğüt vermek, çorak yere tohum ekmeye benzer.

Ahmaklığın, bilgisizliğin yırttığı şey, artık yama tutmaz, sana öğüt vermenin bir faydası yok artık, demiş ve uçarak gözden kaybolmuş.

"Bir şeyi kavramak, anlamak, öğrenmek, hatırlamak, aklın işidir; bunları yücelten akıldır."

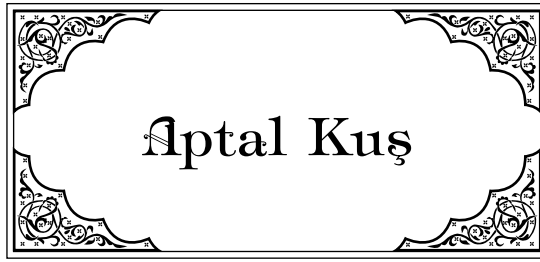

Aptal Kuş

Günlerden bir gün, yemyeşil bir ovada kuş avlamaya çıkan bir avcı, yere birkaç tane yem atarak tuzak kurmuş ve bir kenarda beklemeye başlamış.

Avcı, kuşlar tarafından tanınmamak için yeşil otlara ve yapraklara bürünmüş.

Derken bir süre sonra bir kuş gelip adamın etrafında dönüp dolaşmış ve ona:

– Sen kimsin? Böyle yeşiller giymiş bir halde ovadaki vahşi hayvanlara katılmış ne yapıyorsun, diye sormuş.

Avcı:

– Ben, dünyadan elimi eteğimi çekmiş ve otlarla yetinen kanaatkâr bir dervişim, demiş.

Kuş, bir süre sonra yerdeki yem tanelerini görmüş ve avcıya:

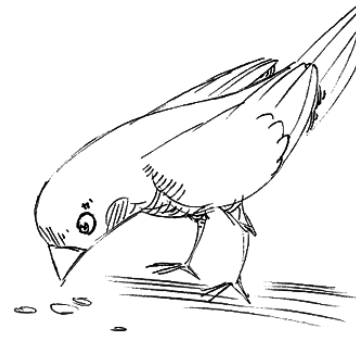

– Bunlar kimindir, diye sormuş.

Avcı:

– Bunlar kimsesiz, zavallı bir yetimin bana emanetleridir, demiş.

Kuş:

– Ben pek açım ve bitkinim. Şu anda leş bile olsa yerim. N'olur, ey derviş, izin ver de şu taneleri yiyeyim, diye yalvarmış.

Avcı kuşun çaresizliğini ve sabırsızlığını fark etmiş. Kuş, bir anda kendisini tutamayıp yemlere saldırmış ve avcının tuzağına yakalanmış.

Avcı kuşu ustalıkla avlamış ve evin yolunu tutmuş. Böylece kuş, aceleciliğinin ve kendisine hakim olamamanın cezasını çekmiş.

"Hırsın kabardığı, hevesin coştuğu
zaman, "ey feryâda erişen" demelisin!..."

Hırsız ve Köylü

Köylünün biri, bir koçun boynuna ip bağlamış, ardından çekip götürüyormuş. Bu hali gören uyanık bir hırsız, gizlice yaklaşıp koçun ipini kesmiş ve koçu alıp götürmüş. Köylü bir müddet sonra elindeki ipin iyice gevşediğini hissedince, arkasına bakmış ve koçun olmadığını fark etmiş.

Köylü, sağa sola koşup koçunu çalan hırsızı ararken bir kuyunun başına çöküp feryat eden bir adam görmüş.

Merak edip adamın yanına yaklaşan köylü:

– Ne oldu? Niçin böyle feryat ediyorsun, diye sormuş.

Kuyunun başında bağıran adam, köylünün koçunu çalan hırsızdan başkası değilmiş.

Hırsız:

– Sorma, içinde yüz altın olan kesemi şu kuyuya düşürdüm. Çıkarabilirsen sana gönül hoşluğuyla içindekinin beşte birini veririm, demiş.

Adam, yüz altının beşte biriyle tam on koç alabileceğini düşünerek bu işe talip olmaya karar vermiş ve elbiselerini çıkarıp kuyuya inmiş.

Hırsız, bu kez de adamın elbiselerini alıp gözden kaybolmuş.

Zavallı köylü, kuyunun dibinden:

"Burada kese falan yok!" diye bağırmış.

Karşılığında bir ses alamayınca da dışarı çıkmış. Bir de ne görsün, ne kuyunun başında bağıran adam var ne de oraya bıraktığı elbiseleri...

"Tamah, huyu suyu fitne olan bir hırsızdır; hayâl gibi her solukta bir başka şekli vardır onun."

Akıllı Köle

Bir zamanlar, bir padişahın akıllı mı akıllı bir hizmetçisi varmış. Padişah, bu hizmetçiye olağanüstü ilgi gösterip hediyeler alır ve yüksek bir maaş verirmiş.

Ancak padişahın etrafındakiler, efendilerinin bu adama otuz beyin maaşı kadar bir maaş vermesini ve ilgisini kıskanırlarmış.

Bir gün padişahın huzuruna çıkan adamları:

– Senin bu hizmetçin otuz adamın aklı kadar bir akla sahip değilken, nasıl oluyor da otuz beyin ücreti kadar bir ücret alabiliyor, demişler.

Padişah, bu soruya daha sonra cevap vereceğini söyleyerek etrafındaki otuz bey ile ava çıkmış.

Padişah ve beyler avlanırken uzaktan bir kervan görünmüş.

Padişah beylerden birine:

– Git sor bakalım, şu kervan hangi şehirden geliyormuş, demiş. Bey gidip kervana sormuş ve geri dönerek padişaha:

– Efendim, Rey şehrinden geliyormuş, diye bilgi vermiş.

Padişah:

– Peki, nereye gidiyormuş, diye beye sormuş. Bey, bu soru karşısında bir şey söyleyemeden donup kalmış. Padişah, bu kez başka bir beyi göndermiş ve:

– Git sor bakalım, kervan nereye gidiyormuş, diye emir vermiş.

Adam kervana doğru at sürüp nereye gideceklerini öğrenmiş ve padişahın karşısına çıkarak:

– Efendim, Yemen'e gidiyorlarmış, diye bilgi vermiş.

Padişah:

– Kervanın yükü neymiş, diye sorunca, adam şaşırıp susuvermiş. Padişah, bir başka beye:

– Hadi git de öğren bakalım, yükleri neymiş? Adam, kervanın her cins eşya bulundurmakla bir-

likte, çoğunlukla Rey kâseleri taşıdığını öğrenmiş ve padişaha bilgi vermiş.

Padişah:

– Rey'den ne zaman yola çıkmışlar, deyince, adam cevap verememiş.

Bu şekilde otuz bey gidip gelmiş ama hiçbiri padişaha bütün bilgileri bir arada getirmeyi başaramamış.

Padişah, otuz insan maaşı verdiği adamını aynı konuda sınamış. O da gidip kervanla ilgili bütün bilgileri toplamış ve padişaha, kervanla ilgili bilgileri en ince ayrıntısına kadar anlatmış.

Padişah, beylere dönerek:

– İşte ancak otuz kişinin yapabildiği bir işi, bu erdemli kişi tek başına yapabiliyor. Bu otuz bey, otuz kere gidip gelerek ne öğrendiyse, bu akıllı kişi tümünü bir solukta öğrendi, demiş.

Padişahın etrafındakiler, onu adaletinden dolayı takdir etmişler ve bu akıllı adama verdiği değerin yerinde bir karar olduğunu kabul etmişler.

"İnsanın özünden doğan, başına gelen şey, zararsa iyi çalışamamaktan, kârsa, adamakıllı çalışmaktan meydana gelir."

İş İşten Geçince

Gece yarısı, ıssız bir çölde uyumakta olan bir kervana gizlice yaklaşan hırsızlar, kervanı bekleyen bekçiyi tehdit ederek mallarını çalmışlar.

Bekçi, silah zoruyla sesini çıkaramayıp hırsızların bütün malları çalmasına çaresiz göz yummuş. Sabah uyanan kervancılar, mallarının ve develerinin çalındığını görünce bekçinin boğazına yapışmışlar ve:

– Ne oldu eşyamıza çabuk söyle, demişler.

Bekçi:

– Geceleyin yüzleri örtülü hırsızlar gelip gözlerimin önünde ne var, ne yok alıp gittiler, diye cevap vermiş.

Kervancılar:

– Be adam sen ne biçim bekçisin? Mallarımızı alan o adamlara niçin karşı çıkmadın, demişler.

Bekçi:

– Ben bir kişiydim; onlarsa silahlı ve teçhizatlı bir yığın adamdı, diye kendisini savunmuş.

Kervancılar;

– Peki, madem ki karşı koyamadın. Niçin 'kalkın' diye bağırmadın, demişler.

Bekçi:

– Bağıracağım sırada, bana bıçak gösterip sus dediler. Yoksa acımadan beni öldüreceklerdi. Ben de korkudan ağzımı yumdum, demiş.

Kervancılar, bekçinin niçin bağırmadığını ısrarla sorunca, bekçi dayanamamış ve:

– O zaman soluk bile alamıyordum, öylesine susmuştum; ama şimdi istediğiniz kadar bağırayım, demiş.

"İnsanı rezil eden şeytan, senin ömrünü yok ettikten sonra artık Eûzü çekmenin de Fâtiha okumanın da bir tadı tuzu yoktur..."

Hileci Terzi

Bir zamanlar Ciğeroğlu adında hileci, düzenbaz bir terzi varmış. Kendisine çok güvenen uyanık bir adam, bu terzi bana asla hile yapamaz diyerek arkadaşlarıyla bahse girmiş ve bahsi kaybederse soylu atını onlara hediye edeceğini söylemiş.

Gece sabaha kadar rüyasında hırsızlarla köşe kapmaca oynayan adam, nihayet sabah vakti koltuğuna en pahalı atlas kumaştan bir top alıp terzinin yanına varmış. Terzi, adama çok ilgi göstermiş ve kısa sürede adamın gözüne girmeyi başarmış. Adam, terziye atlas kumaştan, savaşta giymek üzere altı geniş, yukarısı dar bir kaftan dikmesini söylemiş.

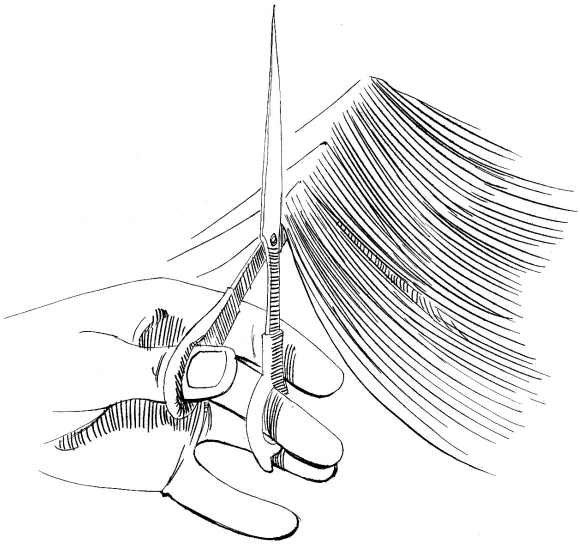

Adam, terziye "göbekten aşağısı geniş, belden yukarısı dar bir elbise olsun" diye ısrarla elbisenin şeklini anlatmış. Uyanık terzi, bir yandan adama eğlendirici hikaye ve fıkralar anlatıp eski kahramanlardan, beylerden, dolandırıcılardan, uyanıklardan bahsederken, bir yandan da makasını çıkarıp atlas kumaşı kesmeye başlamış.

Adamcağız, terzinin anlattıklarına katıla katıla gülüyormuş. Terzi, adamın gülerken gözleri kapanınca kestiği bir parça kumaşı, tezgahın altına saklamış. Hikayelerin komikliği, adama bahse girdiğini ve terzinin iyi bir düzenbaz olduğu iddiasını unutturmuş. Adam, terzinin anlattığı bir fıkradan sonra öyle bir kahkaha atmış ki sırtüstü

yere yatmış. Bunu fırsat bilen terzi, kumaştan bir parça daha kesip gizlice koynuna atıvermiş.

Hikayeler bittikçe adam, terziye yalvarıp daha çok hikaye anlatmasını istiyormuş. Terzi anlattıkça, adam kendinden geçiyor, yerlere yatıp gülme krizlerine giriyormuş. Terzi de her fırsat bulduğunda, kumaştan bir parça daha kesiyor ve gizlice bir yere atıyormuş. Adam, fıkra ve hikaye dinlemeye doymuyormuş. Terzi, adamı iyice aldattığı kanaatine vardığı için, bir yandan da bu zavallı adama acımaya başlamış. Adam, terziden yeni bir hikaye daha anlatması talebinde bulunmuş. Bu kez terzi, adama:

– Yeter artık, bir gülünç hikâye daha anlatırsam vay haline! Sonra kaftanın dapdaracık olur ve içine sığmazsın. Gülme de nedir, yeri mi şimdi? İşi birazcık bilseydin, güleceğin yere kan ağlardın, diye karşılık vermiş.

"Aldatış terzisi, ömür kumaşını ayların makasıyla parça parça kesiyor; sense, yıldızım beni güldürseydi, hep kutlu ve uğurlu günler olsaydı, diye durmadan istekte bulunmaktasın."

Derviş ile Kadı

Adamın biri günden güne eriyip hastalıktan yataklara düşmüş ve derdine çare bulmak için tecrübeli bir doktora gitmiş. Doktor, hastayı muayene etmiş, kalbini dinleyip nabzını tutmuş. Ancak ne yazık ki adamın hali bitikmiş.

Doktor, adamın ümitsiz halini ve çok az bir ömrü kaldığını anlamış ve adama:

– Gönlün ne isterse onu yap ki bedenindeki bu hastalık geçsin. Aklına ne gelirse çekinmeden onu yap. Bil ki çekinme ve perhiz, hastalığını arttırır, diye uyarıda bulunmuş.

Muayeneden sonra hasta, gönlüne uyarak ırmak kenarına gezmeye gitmiş. Adam ırmak kıyısında oturan bir derviş görmüş. Derviş elini, ayağını yıkayarak rahatlamaya çalışıyormuş.

Bir anda hastanın içinden, dervişin çıplak ensesine bir tokat atma isteği doğmuş. O an doktorunun tavsiyesini hatırlayan hasta, bu isteğinden vazgeçmemesi gerektiğini düşünmüş ve dervişin ensesine "şırak" diye bir tokat indirmiş. Derviş arkasını dönüp bu adamı görünce, öfkelenmiş ve adamın yakasını tutup doğruca Kadı'nın huzuruna varmış.

Kadı, karşısında zavallı, perişan vaziyette bir adam görünce, ona acımış ve ceza vermekten vazgeçerek tokat yiyen dervişe sormuş:

– Ne kadar paran var senin?

Derviş:

– Sadece altı liram var, demiş.

Kadı:

– O zaman paranın üç lirasını sen harca, üç lirayı da şu zavallı hasta adama ver ve hiç bir şey söyleme, demiş. O sırada hasta adam Kadı'nın kafasını gözlemiş ve içinden,

"Ne güzel tokat atılacak bir ense...." diye geçirmiş. Kadı'ya gizli bir söz söyleyecekmiş gibi yaklaşan adam, Kadı'nın eğilmesini fırsat bilmiş ve ensesine bir şaplak indirivermiş.

Kadı, neye uğradığını şaşırmış. Daha ağzını açmadan, hasta adam:

– Şimdi derviş ile ikiniz hasım sayılırsınız. Şu altı lirayı aranızda bölüşün, ben gürültünün arasında kalmadan gideyim, demiş ve oradan hızla uzaklaşıvermiş.

Kadı, yediği tokatın acısından öfkelenmeye başlayınca, derviş araya girmiş ve:

– Ben tokat yediğim halde, cezayı da yine bana ödettin. Öbür kararların da böyleyse, eyvahlar olsun, demiş. Kadı, bu işte bir suçunun bulunmadığını ve her şeyin kendi iradesi dışında meydana geldiğini anlatmış ve "Kaderden gelen her tokata, her cefaya razı olmamız gerek." diyerek dervişe nasihatte bulunmuş.

"Peygamberler, başlarına gelenlere
sabrettiler de, o belalar yüzünden
başlarını yücelttiler."

Definenin Yeri

Yoksul bir adam, işini gücünü kaybedip çaresiz kalmış. Kederle yanıp tutuşan adam, her fırsatta Allah'a şöyle duâ ediyormuş:

– Ey efendiler efendisi, ey kurdu, kuşu koruyan! Beni yaratan sensin. Rızkımı da düzene sen koy!...

Yoksul adam, yıllarca böyle duâ edip durmuş. Sonunda bir gece rüyasında bir adam, kendisine "Rızkını kâğıtçıların güzel yazı çalışması yaptıkları kâğıtlar içinde ara. Kâğıtçı komşunun kağıtları içinde bir define haritası var, onu sadece sen oku ve defineyi bulmaya çalış. Sakın ümidini kesme." diyerek müjdeyi vermiş.

Adam sabah uyanır uyanmaz, sevincinden kendinden geçmiş ve hemen kağıtçı komşusuna gitmiş. Yerdeki kağıtlara göz atan yoksul adam, rüyasında tarif edilen kâğıdın bir benzerini yerde bulup hemen cebine atmış.

Adamın bulduğu kâğıt gerçekten de bir define haritasına benziyormuş.

Kağıtta şunlar yazılıymış:

Bil ki şehrin dışında bir define var. İçinde bir şehidin mezarı olan, arkası şehre, kapısı dümdüz ovaya karşı bulunan bir kubbe var ya; arkanı ona dön, yüzünü kıbleye çevir; sonra yayınla bir ok at. Okun yaydan fırlayıp düştüğü yeri kaz. Hazine orada gömülüdür...

Adam, kâğıttaki tarife uyarak sözü edilen kubbeyi bulmuş ve yayını olanca gücüyle çekip boşluğa bir ok fırlatmış. Sonra da okun düştüğü yeri kazmaya başlamış. Adam iyice yoruluncaya kadar yeri kazmış, kazma, kürek kırılmış ancak defineden bir iz, işaret yokmuş. Bu kez etrafı kazmaya başlamış, halk adamın bu halini merakla seyrediyormuş.

Adamın define haritası bulduğu haberi padişahın kulağına kadar gitmiş. Adamcağız, define

bulamadığı gibi, padişahın kendisine bir zarar verebileceğinden de korkmaya başlamış ve sonunda elindeki kâğıdı gidip padişahın önüne koymuş.

Adam, padişaha birçok yer kazdığını ve nice elemler çektiği halde bir türlü umduğu hazineye ulaşamadığını söylemiş.

Bunun üzerine padişah, hazine haritasındaki tarife uyarak okun düştüğü yeri kazdırtmaya başlamış.

Yüzlerce ok atılmış, bir o kadar yer kazılmış, ancak ne yazık ki hazinenin izine rastlanmamış.

Ovaları, çölleri, dağları delik deşik ettiren padişah, sonunda bu işten bıkmış ve elindeki hazine haritasını öfkeyle adamın suratına fırlatmış.

Padişah, adama:

– Bu kağıt, işi gücü olmayanlara lâyık, bu meslek, işi gücü olanların yapacağı bir şey değil, demiş.

Adamcağız, çaresizlik içinde kıvranıp durmuş. Ellerini açmış ve uzun uzun duâda bulunmuş. Bir süre sonra adam, gâipten bir ses duymuş.

Ses:

– Yaya bir ok yerleştir ve at. O nereye düşerse orayı kaz, demiş. Adam denileni yapmış ve yaya bir ok koyarak atmış.

Ok, tam da adamın ayağının dibine düşmüş. Günlerce uzaklara düşen oku takip edip orayı

kazan adam, bu kez kendi ayaklarının altındaki toprağı kazmaya başlamış.

Birkaç kürek toprak attıktan sonra, nihayet hazine görünmüş. Adam, büyük bir azimle aradığı hazineyi, uzaklarda değil, kendi ayaklarının altında bulmuş.

"Hak, şahdamarından da yakındır insana,
sense oka benzeyen düşünceni uzaklara
atmadasın!..."

Padişah ve Maskarası

Tırmiz padişahı Seyyit, Semerkant'ta önemli bir işi olduğu için buraya üç - dört gün zarfında ulaşabilecek bir ulak aramaya başlamış. Her yana haberler salınmış ve padişahın hızlı at sürerek en kısa zamanda Semerkant'a ulaşabilecek ulağa ihtiyaç duyduğu duyurulmuş. Bu işi başarabilecek kişiye büyük paralar ve hediyeler verileceği de ilan edilmiş. Padişah'ın Delkak adlı bir maskarası varmış. Padişahın fermanını köyünde duyan Delkak, en hızlı atını hazırlayıp Tırmiz'e dek at sürmüş.

Yolda iki kez at değiştiren ve atları sakatlanan Delkak, saraya gece yarısı ulaşmış ve hemen padişahı görmek istemiş.

Sarayda büyük bir merak ve panik oluşmuş. Padişah bile Delkak'ın bu halini merak edip vehme düşmüş. Şehir halkı, gecenin bu vaktinde padişaha ulaştırılacak mesajın ne olduğunu merak etmiş ve bir musibete uğramaktan çekinmiş. Gizli bir düşmanın veya öldürücü bir belânın gelmekte olduğu fısıltıları yayılmış.

Halk kendi arasında:

– Delkak, iki soylu atı çatlatıp tozu dumana katarak geldiğine göre mutlaka önemli bir şey vardır, diye konuşuyormuş. Dizlerini dövenler, ağlayıp sızlayanlar, fitne ve felaket korkusundan vehimlere düşenler, şehrin tümünü bir yas meydanına çevirmişler.

Delkak'a soru soranlar, herhangi bir cevap alamıyormuş. Delkak, halkın meraklı sorularına "sus" işareti yaparak karşılık veriyor ve bu durum, merak ve telaşı daha da arttırıyormuş.

Sonunda Delkak, padişah tarafından huzura kabul edilmiş. Delkak, padişahın huzuruna çıkmış ve yer öpüp padişahı selamlamış. Halktan daha fazla telaşlanan padişah:

– Çabuk söyle bakalım, ne oldu? Ne bu aceleciliğin ve heyecanın, demiş.

Delkak:

– Çok yorgunum, birkaç at değiştirip geldim. Biraz izin ver de soluklanayım, demiş.

Padişah, bir süre beklemiş. Fakat vehimden ve heyecandan dili damağı kurumuş bir hale gelmiş. En sadık adamlarından biri olan ve onu sürekli güldürüp eğlendiren Delkak'ın bu hali padişahı derinden etkilemiş. Acımasız düşmanların saldırılarından veya başlarına gelebilecek felaketlerden çekinen padişah, daha fazla sabredememiş ve sormuş:

– Çabuk söyle, ne oldu, ne var? Kimin yüzünden bu hâle geldin, böyle perişanlığının sebebi ne?

Delkak:

– Köyde duydum ki padişahımız, her semtte tellallar vasıtasıyla ilan verip üç günde Semerkant'a gidip gelecek kişiye büyük paralar, hazineler bağışlayacakmış. Ben de aceleyle koşup geldim ve bende bu güç yok, bana güvenme, bu konuda benden ümidini kes, diye haber vermek istedim, demiş.

Padişah:

– Hay Allah müstahakını versin, şehre korkular salıp herkesi telaşa boğdun. Bu kadarcık bir şey için bunca telaşa ne lüzum vardı, demiş ve Delkak'ı bir güzel azarlamış. Padişahın adamları yine de Delkak'ın bir şeyler gizlediğini ve gerçeği söylemeye yanaşmadığını vehmetmeye devam etmişler. Padişahın adamları Delkak'ı zorlayıp sıkıştırarak, onu türlü işkencelerle yıldırarak konuşturmaya kalkışmışlar. Delkak, bin bir güçlükle işkencelerden kurtulmuş ve gereksiz davranışlara girmenin sonucunu görerek bundan iyi bir ders almış.

"Gerçek söz, aydındır; gönül yatışır o sözle... Yalan sözle gönül yatışmaz. Yalan saman çöpüne benzer, gönülse ağza; saman çöpü, hiçbir vakit ağızda gizli kalamaz."

Helva Kimin Hakkı

Biri Yahudi, biri Hıristiyan ve biri de Müslüman olan üç arkadaş birlikte yolculuğa çıkmışlar. Yolda kar ve tipi bastırınca üç yoldaş bir hana sığınıp burada yolların açılmasını beklemişler.

Handa, üç arkadaşa, balla yapılmış, çok lezzetli, bir tabak helva ikram edilmiş. Her biri helvayı kendisine ait sayarak sahiplenmiş. Sonunda aralarında, gece en güzel rüyayı gören kişinin helvayı alması konusunda anlaşmışlar. Böylece sabah her üçü de gördüğü rüyayı anlatacak ve kimin rüyası beğenilirse helvayı o yiyecekmiş. Üç arkadaş, sabah erkenden uyanmışlar.

Yahudi rüyasını anlatmaya başlamış:

– Rüyamda yolda karşıma Hz. Musa çıktı. Onun peşine düştüm, Tur Dağı'na dek gittik. Tur Dağı'ndaki ışık öyle kuvvetliydi ki ışığın parıltısında yitip gittim.

Böylece Yahudi sözlerini uzatıp durmuş.

Doğrusu hiç de görmediği şeyleri anlatmış. O, sözlerini bitirince bu kez Hıristiyan, rüyasını anlatmaya girişmiş:

"Rüyamda Hz. İsa'yı gördüm. Onunla göğün dördüncü katına çıktım. Gökyüzünde öyle şaşılacak şeyler seyrettim ki dünyadakilerle kıyaslanması mümkün değil!"

Hıristiyan da sözlerini uzatıp asla görmediği şeyleri anlatmış. Artık sıra Müslüman yolcuya gelmiş, her iki yol arkadaşı merakla anlatılacakları dinlemeye koyulmuş.

Müslüman anlatmaya başlamış:

– Dostlarım, Hz. Muhammed Mustafa rüyamda yanıma geldi ve bana dedi ki:

– Arkadaşlarından biri Hz. Musa ile Tur dağına gitti, diğeri ise Hz. İsa ile dördüncü kat göğe çıktı. Bari sen de kalk ve şu helvayı ye!

Arkadaşları, Müslüman'a hayretle bakıp "Yoksa helvayı yedin mi?" demişler. O da:

– Eh, Peygamber buyruğuna uymamak olmazdı. Siz o rüyaları görürken ben kalkıp helvayı yedim, demiş.

Arkadaşları:

– Gerçek rüya senin gördüğün rüya imiş, diyerek onun zekâsını övmüşler.

"Sen de üstünlükten, hırstan, hüner göstermekten vazgeç; iş hizmette ve güzel huydadır."

Deve, Öküz ve Koç

Deve, öküz ve koç, yolda giderlerken bir demet ot bulmuşlar.

Koç, ileri atılıp:

– Bunu aramızda bölüşürsek belli ki hiçbirimizin karnı doymayacaktır, iyisi mi içimizde en yaşlı kimse bu demet otu o yesin, demiş.

Koçun bu teklifini uygun gören öküz ve deve, yaşlarını hesap etmeye karar vermişler. Her üçü de:

– Her birimiz, ömrümüzün başlangıcını söyleyelim; bakalım, hangimiz daha yaşlı; bu anlaşılınca susalım gayrı, diye anlaşmış.

Koç, ilk sözü alarak:

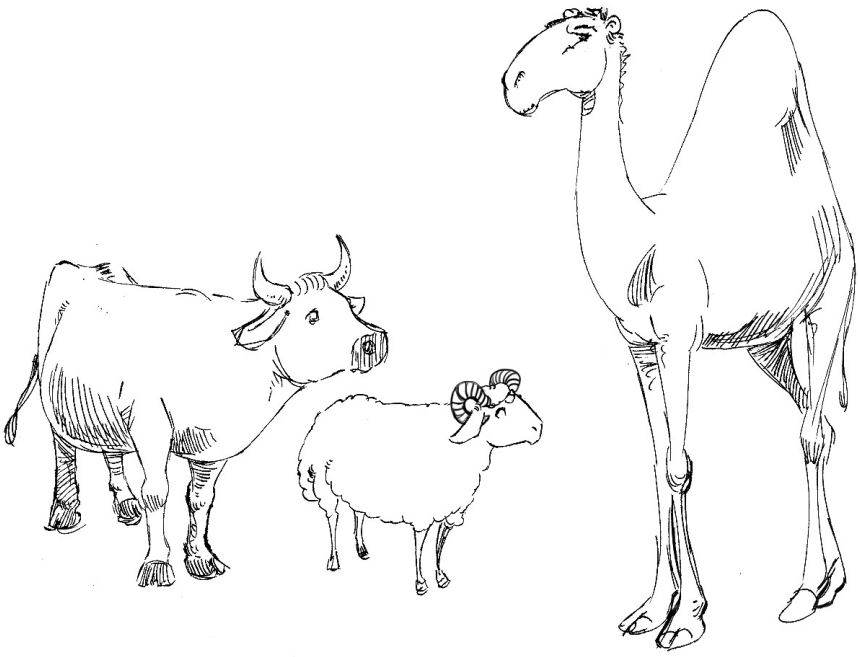

– Benim otlamaya başlayışım, İsmail'e kurban olan koçun zamanından itibaren başlar, demiş ve kendisinin en yaşlı hayvan olduğunu iddia etmiş.

Öküz:

– Hayır, en yaşlı benim. Ben, Hz. Âdem'in çift sürdüğü öküz ile eştim. İnsanların atası Hz. Âdem, yeryüzünü sürüyor, ekin ekiyordu ya; işte onun öküzüyle çifttim ben demiş.

Deve, öküzle koçun söylediklerini duyunca, hemen başını eğip yerdeki ot demetini almış ve

hiç bir şey söylemeden havaya kaldırarak yemeye başlamış.

Öküz ve koç, şaşkınlık içerisinde deveyi seyrederken, deve şunları söylemiş:

– Benim tarih söylememe gerek yok; böylesine bir cüssem, böylesine bir boynum varken, başka delile de ihtiyacım yok.

"Herkes bilir ki, gökyüzü şu darmadağın yeryüzünden yüzlerce kez geniştir. Nerde gökyüzünün genişliği, nerde yeryüzünün köşeleri, bucakları?"

Fare ile Kurbağa

Fare ile kurbağa, bir dere kıyısında tanışıp dost olmuşlar. Her gün buluşup karşılıklı hikayeler anlatarak eğlenen bu iki dost, sık sık görüşmeyi arzu ediyorlarmış. Ancak ne yazık ki biri suyun dibinde, öbürü ise karada yaşadığı için buluşmaları mümkün olamıyormuş.

Fare, bir gün kurbağaya:

– Ey akıl kandili, sana bir sır söylemeye geldiğim zaman, senin suyun dibinde gezip tozduğunu görüyor ve sana ulaşamıyorum. Suya dalmama imkân yok; çünkü yaradılışım topraktan, bu yüzden de sana sesimi duyuramıyorum, demiş.

İki arkadaş, istedikleri zaman görüşebilmenin yollarını aramış ve buna bir çözüm bulmaya çalışmışlar.

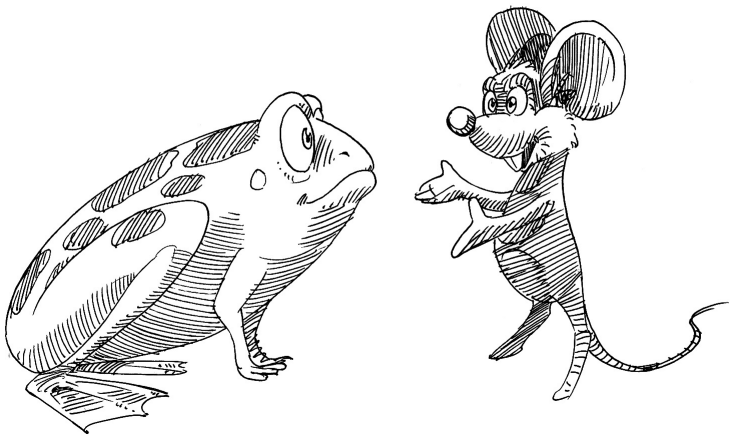

Sonunda bir uzun ip bulup birbirinin beline bağlamışlar. Böylece biri görüşmeyi arzu ederse, hemen ipi çekip diğerine haber veriyormuş.

Fare, kurbağayla görüşmek isterse o ipi çekiyormuş. Kurbağa da görüşme talebini ipin diğer ucunu çekerek bildiriyormuş.

Günler aylar geçmiş, iki dost bu haberleşme sonucunda istedikleri zaman bir araya gelerek hasret gidermeye başlamışlar.

Bir gün gökte süzülen bir alaca karga, yerdeki fareyi fark etmiş ve hızla aşağıya inerek fareyi yakaladığı gibi havalanıvermiş. Karga havaya yükselirken, ipin diğer ucundaki kurbağa da sudan çıkıp havalanmış. Bu manzarayı görenler, olan bitenden habersiz bir şekilde,

“Karga nasıl bir düzen kurdu da suyun derinliklerinde bulunan kurbağayı ağzına alıp havalandı.” diye hayrete düşmüşler.

“Kendine gel de görünüşe aldanma; öyle rastgele söz söyleme; aynı cinsten oluşu, görünüşte arama.”

Sultan Mahmut ile Hırsızlar

Sultan Mahmut, bir gece yalnız başına gezerken bir sürü hırsıza rastlamış. Hırsızlar, Sultan'ı tanımayıp ona kim olduğunu ve gece vakti niçin gezdiğini sormuşlar.

Sultan Mahmut, hırsızlara:

– Ben de sizlerden biriyim, demiş.

Hırsızlardan biri ileri atılıp:

– Haydi herkes hünerini anlatsın bakalım, demiş. Hırsızlardan her biri kendi hünerini anlatıp marifetini sergilemiş.

Biri:

– Ey hüner satan kişiler, benim hünerim iki kulağımdadır. Köpek havladı mı, ne dediğini anlarım, demiş.

Hırsızlar:

– Bu ancak iki kuruş eder, diyerek gülüşmüşler.

Diğeri:

– Benim bütün hünerim gözlerimdedir, gece karanlığında kimi görürsem, onu gündüz de tanırım, demiş.

Bir diğer hırsız:

– Benim hünerim kolumdadır, elimin gücüyle delikler delerim, diye övünmüş.

– Benim de hünerim burnumdadır, işim gücüm toprağı koklayarak üstünde ve altında ne kadar para olduğunu bulmaktır, demiş, bir diğer hırsız.

Sonuncu hırsız da:

– Benim hünerim pençemde. Ben dağ tepesine dek kement atabilirim, diye marifetini beyan etmiş.

Artık sıra padişaha gelmiş. Hırsızlar, ona yönelip:

– Senin marifetin, hünerin nedir, diye sormuşlar.

Padişah, hırsızlara dönerek:

– Benim hünerim sakalımda; sakalım sayesinde suçlular cezadan kurtulurlar, demiş. Hırsızlar bu cevap karşısında meraklarını gizleyememişler.

Sultan Mahmut, sözlerine şöyle devam etmiş:

– Suçluları cellatlara verdiler mi, sakalımı oynatır ve onları cellatların elinden kurtarırım. Acıyıp sakalımı oynattım mı, onları öldürmezler.

Hırsızlar, Sultan Mahmud'un bu sözleri üzerine, "Bizim reisimiz sensin, zor günlerde senin sayende kurtulacağız." demişler ve birlikte yola çıkmışlar.

Sultan Mahmut:

– Madem reisiniz benim, öyleyse haydi beni takip edin de padişahın hazinesini soymaya gidelim, demiş.

Hep birlikte yola çıkıp padişahın köşküne doğru yönelmişler. Köşke yaklaşınca bir köpek havlaması duyulmuş.

Köpeğin dilinden anlayan hırsız, köpeği dikkatle dinledikten sonra:

– Köpek, padişah sizin aranızda diye bağırıyor, demiş.

Toprağı koklayan başka bir hırsız:

– Burası, dul bir kadının evinin toprağı, demiş. Toprağı koklayan hırsız, biraz ilerledikten sonra, bu kez "Padişahın hazinesinin toprağı burası." demiş.

Kement ustası olan hırsız, yüksek duvara kement atıp tırmanmaya başlamış. Delik delen, duvarda bir delik açarak hırsızların içeri girmesini sağlamış. Padişahın hazinesinden altınlar, sırmalı kumaşlar, değerli mücevherler çalan hırsızlar bunları bir yerde saklamışlar.

Padişah, kendisini ustaca gizleyerek hırsızların kaldıkları yerleri, isimlerini ve şekillerini iyice öğrenip aklında tutmuş.

Padişah gizlice sarayına geri dönmüş ve sabah erkenden etrafındakilere olan biteni anlatmış. Askerler hemen gidip hırsızları yakalamış ve padişahın karşısına çıkarmışlar.

Hırsızlar elleri bağlı bir halde padişahın huzurunda tir tir titremeye başlamışlar. Padişahın tahtının önünde durunca bir de ne görsünler, gece yarısı hazineyi birlikte soydukları dostları tahtta oturmuyor mu?

Gece gördüğü bir kimseyi gündüz vakti görünce, hiç şüphe etmeden tanıyan hırsız, padişahı görür görmez tanıyıvermiş.

Hırsız:

– Ey gizlenen padişah, kerem edip hayırla sakalını oynatma zamanı geldi artık. Ne olur bizi bu halden kurtar, diye yalvarmaya başlamış.

Padişah, hırsızların olanlardan büyük bir ders aldıklarını anlamış ve hırsızları idama götüren cellatlara işaret ederek onların serbest bırakılmalarını emretmiş.

"Ey bizi gündüzün de gören, geceleyin de. Bizse seni göremeyiz; çünkü görmemiz, göz bağı olmuştur bize."

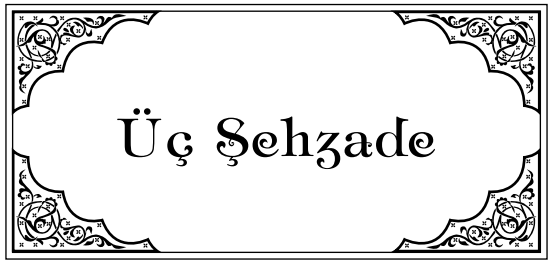

Üç Şehzade

Bir padişahın birbirinden yiğit, birbirinden cömert ve birbirinden anlayışlı üç oğlu varmış. Şehzadeler, babalarının hükmettiği ülkeyi tanımak ve şehirlerdeki işleri düzene sokmak için uzun bir geziye çıkmaya karar vermişler.

Elini öperek kendisiyle vedalaşan şehzadelere padişah, şu nasihatte bulunmuş:

– Gönlünüz nereyi isterse, oraya gidin; Allah size yardım edecektir. Ancak "Hüşrüba" adında akılları çelen bir kale var ki sakın oraya girmeyin. Baştanbaşa gönül alıcı resimlerle kaplı olan o kaleden uzak durun!

Babaları şehzadelere bu öğüdü vermeseymiş, onlar Hüşrüba kalesini hayal bile edemeyeceklermiş. Fakat padişahın öğüdü, şehzadelerin kalbine

derin bir şüphe düşürmüş ve bu yasaklama onların hevesini arttırmış.

Şehzadeler merak ettikleri bu kaleye gitmek üzere yola düşmüşler ve nihayet Hüşrüba kalesine ulaşmışlar. Bu kalenin tamamı resimlerle süslü imiş.

Kaleden denize ve karaya açılan beşer kapı varmış.

Şehzadeler, kaledeki binlerce resmi, sureti seyredip hayrete düşmüşler. Şehzadeler, kalede pek alımlı bir resim görmüşler. Üçü de bu resim karşısında kendisinden geçerek derin hayallere dalmışlar. Resme âşık olan şehzadeler, bu resmin kime ait olduğunu araştırmaya başlamışlar.

Kalede karşılaştıkları yaşlı bir adama, bu resmin kime ait olduğunu sormuşlar.

Yaşlı adam:

– Bu resim, nice âşıkların, uğrunda yanıp kavrulduğu Çin padişahının kızının resmidir, diye cevap vermiş. Bu kez şaşkınlıkları daha da artmış.

Sonunda Çin padişahının kızını bulmak için Çin'e doğru yola çıkmaya karar vermişler. Üç şehzade Çin ülkesine varıp padişahın sarayına yakın bir yerde gizlenmişler. Bir süre sonra, büyük şehzade sabırsızlanmış ve kardeşlerine, bir an önce

ortaya çıkarak padişahın huzuruna gitmeyi teklif etmiş. Ancak ortanca şehzade ve küçük şehzade ona öğüt vererek biraz daha sabretmesi gerektiğini söylemişler. Büyük kardeşleri, söz dinlemeyip padişahın sarayına gitmiş ve padişahın huzuruna çıkarak derdini anlatmış.

Meğer Padişah çok önceden, adamları vasıtasıyla üç şehzadenin Çin'e geliş sebeplerini ve niyetlerini öğrenerek gerekli tedbirleri almışmış.

Şehzadelerin en büyüğü padişahın sarayından geri dönmemiş. Şehzadenin ölümünü duyan ortanca şehzade, küçük kardeşi de hasta olduğu için, yalnız başına saraya giderek kardeşinin cenaze törenine katılmış. Padişah, aynı ailenin bir diğer ferdini karşısında görünce, onu da avlamanın yolunu aramış. Kala kala ortada üçüncü şehzade kalmış.

Ancak zeki şehzade olan biteni kavramış ve kendisini avlayan bu resmin, aslında Çin padişahının kurduğu bir tuzak olduğunu anlamış ve hemen oradan uzaklaşıvermiş.

"Hiçbir değeri olmayan; hiçbir şeye
benzemeyen malları satanlar, gürültüyle,
patırtıyla akılları bulandırırlar."

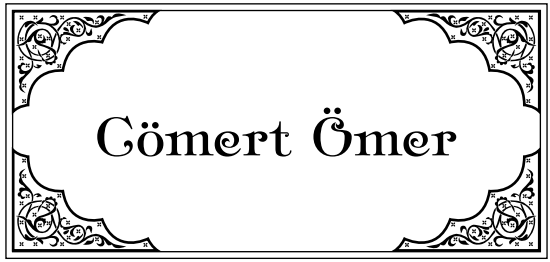

Cömert Ömer

Yoksul bir adam arkadaşından aldığı dokuz bin altın borcu bir türlü ödeyemiyormuş. Tebriz'de cömertliğiyle tanınan Bedrettin Ömer adında zengin bir adam yaşarmış.

Başı sıkışan yoksullar, garipler, borç almak için Ömer'e başvururlarmış. O da hiç kimseyi geri çevirmez ve her talepte bulunana yardım edermiş. Ömer'in bu vasfını öğrenen yoksul adam, kalkıp Tebriz'e gelmiş ve Ömer'i aramaya başlamış.

Adamcağız, derdine çare bulacağına ve Ömer' den alacağı yardımla borçlarını ödeyebileceğine gönülden inanıyormuş. Adam, Bedrettin Ömer'in evini bulmuş ve kapısını çalmış. Fakat evdekiler, Ömer'in vefât ettiğini söylemişler.

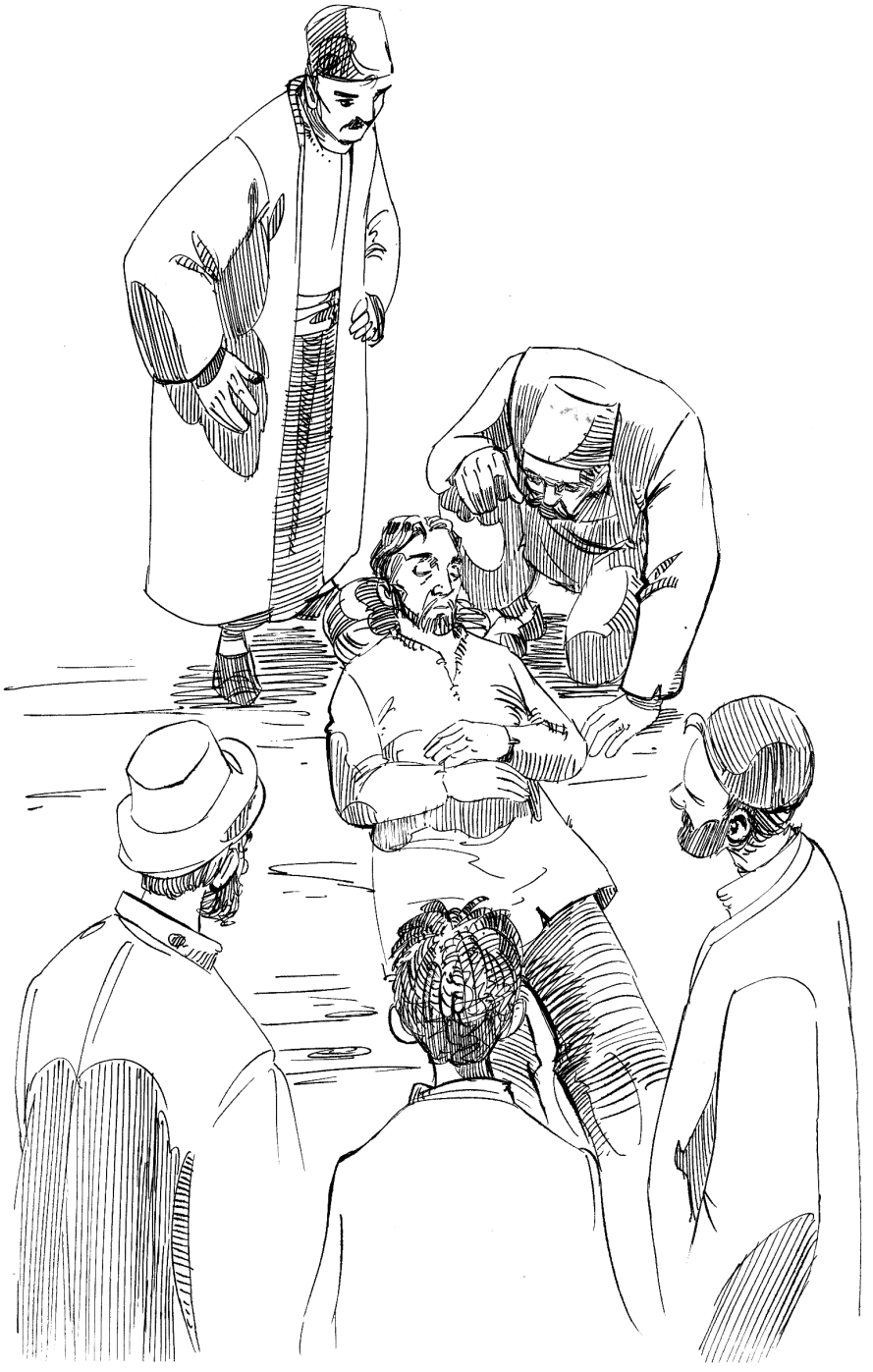

Adam bunu duyunca, bir feryat koparıp kendinden geçmiş. Etraftakiler, bayılıp yere yıkılan bu yabancının yüzüne gülsuları döküp onu avutmaya çalışmışlar. Yoksul adamın büyük ümitleri bir anda suya düşüvermiş. Adamın bu halini duyan Bedrettin Ömer'in yardımcısı, halktan para toplayarak ona yardım etmeye çalışmışsa da başarılı olamamış.

Bedrettin Ömer'in yardımcısı ile yoksul adam, Bedrettin Ömer'in mezarını ziyarete giderek kendisine duâlar hediye etmişler. Yorgun argın eve dönen iki çaresiz adam, yemek yedikten sonra derin bir uykuya dalmışlar. Ömer'in yardımcısı, gece rüyasında efendisini görmüş.

Bedrettin, bu zavallı borçlunun haline üzülüp ona yardım edilmesini istiyormuş. Rüyada yardımcısına, çok kıymetli mücevherlerini gömdüğü yeri tarif eden Ömer, yoksul adamın borçlarının bu mücevherlerle ödemesini emretmiş.

Bedrettin Ömer'in yardımcısı, sabahleyin gidip mücevherlerin gömülü olduğu yeri kazmış ve eşi benzeri bulunmayan mücevherleri satarak yoksul adamın borçlarını ödemiş.

"Mal, sadakalar vermekle hiç eksilmez;
hayırlarda bulunmak, malı yitmekten,
azalmaktan korur."

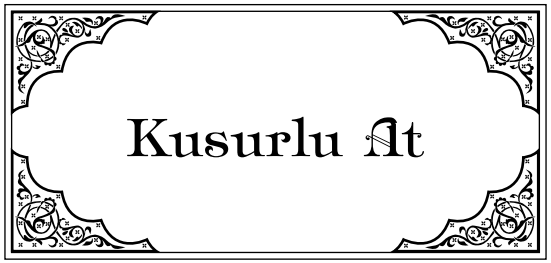

Kusurlu At

Bir beyin, soylu ve güzel bir atı varmış. Öyle ki padişahın at sürüleri içinde bile böylesine güzel bir at yokmuş. Bir gün bey, atına binip padişahın katıldığı törene gitmiş. Padişah, bütün atların arasından bu soylu ve güzel atı fark etmiş.

Atın çalımı, rengi, padişahın gözünü almış ve padişah, aklını çelen bu atı araştırmaya başlamış. Atın bir beye ait olduğunu öğrenen padişah, adamlarına emredip atın kendisine getirilmesini istemiş.

Askerler hemen beyin evine gidip atını almışlar ve saraya getirmişler. Zavallı bey, atına el konulmasını bir türlü hazmedememiş ve üzüntüden mum gibi eriyip kederlenmiş. Derdini padişahın

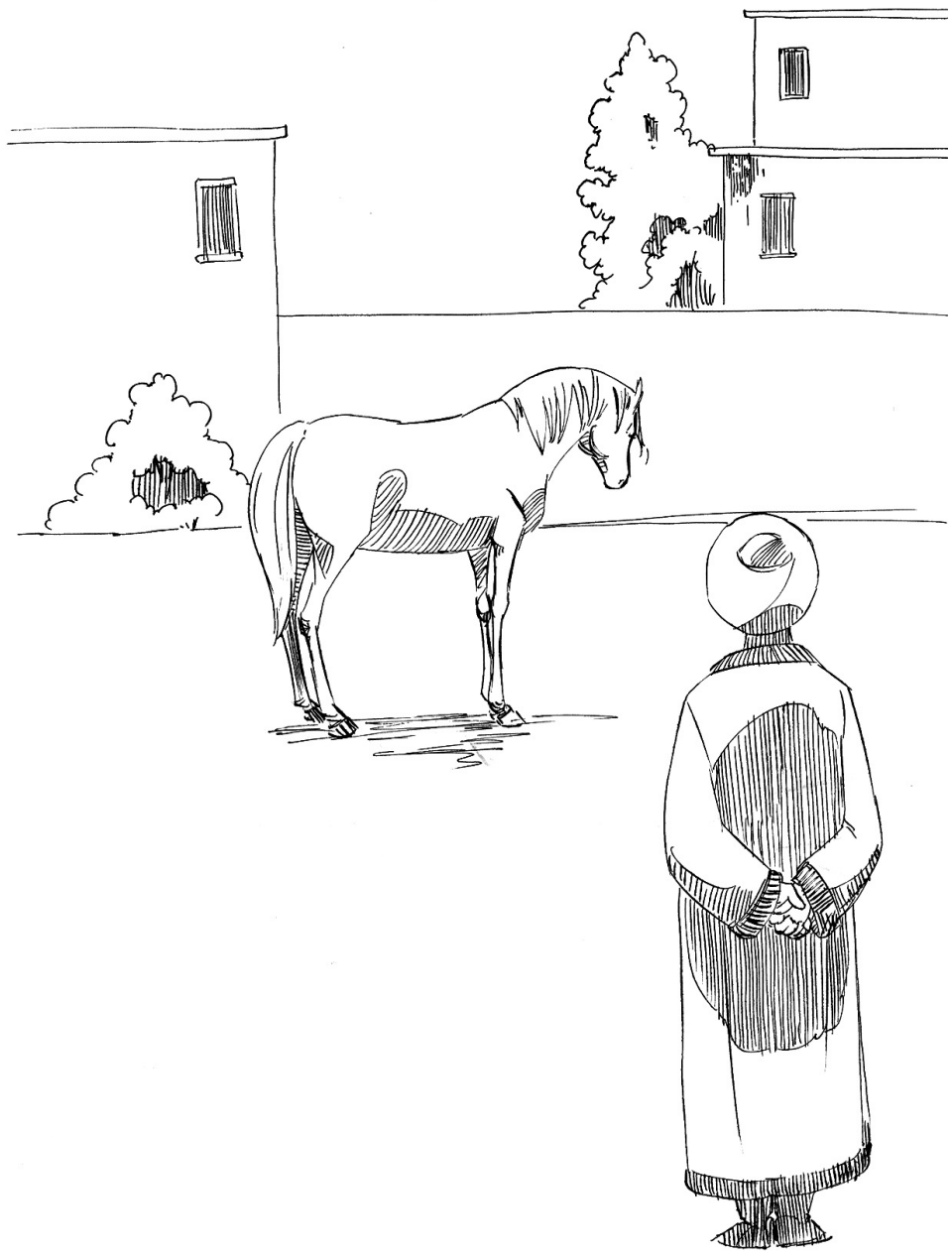

vezirine anlatan bey, ondan yardım istemiş ve atına karşılık bütün servetinden vazgeçebileceğini söylemiş.

Vezir, padişahı etkilemekte usta imiş. Bey'e, atını geri alacağı konusunda söz vermiş ve padişahın huzuruna varmış. Padişah, tam da o sırada atın güzelliğini seyretmekte ve ona hayran hayran bakmakta imiş.

Vezirin geldiğini gören padişah:

– Vezir, bak bu soylu ata, pek güzel değil mi? Sanki yeryüzünde doğmamış da cennetten gelmiş, diyerek atı methetmiş.

Vezir, padişahın niyetini anlamış ve onu caydırmak için:

– Ey padişahlar padişahı, gönlünün arzusu, sana şeytanı melek gibi gösteriyor, diye cevap vermiş.

Padişah, bu cevabı düşünmekte iken, vezir sözlerine şöyle devam etmiş:

– İyice dikkat ederseniz, görürsünüz ki at pek alımlı ama, başı bedenine uymuyor. Bu atın başı kusurlu, sanki öküz başı gibi...

Padişah, vezirin bu sözleri üzerine atın başına iyice dikkat etmiş ve gerçekten de onu çirkin

bulmuş. Bir anda o hayranlıkla seyrettiği atın kusurlarını gören padişah, attan vazgeçerek onun sahibine geri gönderilmesini emretmiş.

"Ey emin kişi, dünya çürümüş, kof bir cevizdir; onu sınamaya kalkışmadan sadece uzaktan seyret!..."

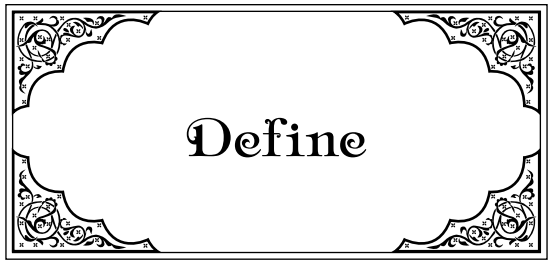

Define

Mirasyedinin biri, har vurup harman savurarak elindeki bütün servetini bitirmiş ve beş parasız kalmış. Adam, tanıdık tanımadık her kapıyı çalıp yardım dilemiş, ancak kimseden bir fayda görmemiş. Mirasyedi, bir gece rüyasında birini görmüş.

Rüyadaki adam, Mısır'da bir hazinenin yerini tarif edip onun Mısır'a gitmesini tavsiye etmiş. Mirasyedi, sabah uyanır uyanmaz, Bağdat'tan Mısır'a gitmek üzere yola çıkmış. Ancak bir süre sonra, bu uzun yolda yiyeceksiz ve elbisesiz kalan Mirasyedi, dilenmek için geceyi beklemiş.

Mirasyedi, gece yarısına kadar dilenmeye çalıştıysa da eline bir şey geçmemiş. Sabaha karşı, yiyecek bulamadan yatacak bir yer arayan

zavallı adam, birdenbire karşısında gece bekçisini görmüş.

Bekçi, adamı hırsız zannederek bir güzel pataklamış. Mirasyedinin bedeninde sayısız yaralar açılmış, Mirasyedi, bekçiye yalvarıp kim olduğunu açıklayabilmesi için fırsat vermesini istemiş.

Bekçi:

– Peki, işte mühlet verdim sana; hadi, söyle. Gece vakti ne diye dışarıya çıktın? Anlat bakalım, demiş.

Mirasyedi, yeminler edip kimliğini açıklamış ve hırsız olmadığını söyleyerek Bağdat'tan Mısır'a geldiğini belirtmiş.

Adamcağız canını kurtarabilmek için, gördüğü rüyayı ve Mısır'a gelmekteki niyetini de anlatmış. Mirasyedi konuştukça, Bekçi'nin heyecanı ve ilgisi artıyormuş.

Sonunda Bekçi'nin gözleri yaşarmış ve gözyaşları çeşme gibi akmaya başlamış. Mirasyedi, bekçinin bu haline bir anlam verememiş.

Bekçi, onun merakını gidermiş ve dönüp şöyle demiş:

– Sen ne hırsızsın, ne de kötü birisin. Ama biraz bönsün, ahmaksın! Bir hayale kapılıp, bir

rüyaya kanıyor ve bunca yol aşıp Bağdat'tan buralara geliyorsun. Oysa ben, kaç keredir rüyamda Bağdat'ta bir definenin varlığını görüyorum.

Mirasyedi, bu sözlere pek şaşırmış. Bekçi, devam etmiş:

– Rüyamda gördüğüm biri, 'Bağdat'ta filan adamın evinde bir hazine gömülü, git ara' dediği halde, ben yerimden kıpırdamadım, sense bir rüyaya kapılıp buralara geliyorsun.

Mirasyedinin şaşkınlığı iyice artmış. Zira bahsedilen kişi ta kendisi imiş. Hazine de Bağdat'taki evinde gömülü imiş.

Adam:

– Define benim evimde olduğu halde, ne diye boşu boşuna yoksulluk çektim, demiş ve uzun bir yolculuktan sonra Bağdat'a geri dönmüş. Evinin bahçesini kazmaya başlayan adam, arzuladığı hazineye kavuşmuş ve aradığı saadeti ayağının dibinde bulmuş.

"Nice gafil vardır ki üstün olmak, mal mülk elde etmek için gider; derken kendi başını yer; arkada kalan nesi varsa, başkalarına nasip olur."

Hayvanların Dilini Anlamak

Adamın biri bir gün Hz. Musa'nın huzuruna varıp:

– Bana hayvanların dillerini öğret, böylece onların dilini anlayıp çeşitli dersler alayım, demiş.

Hz. Musa, adamı bu sevdadan vazgeçirmeye çalışmış, bu işin birçok tehlikesinin varlığından bahsetmiş. Ancak adam bu işin üzerine varıp isteğini tekrarlamış.

Hz. Musa, adamın başına kötü şeyler gelebileceğini ikaz etmiş, ancak adam hiç olmazsa kümes hayvanlarıyla köpeğinin konuşmalarını anlayabilme arzusunun gerçekleşmesini istemiş.

Hz. Musa, Allah'a yalvarıp bu adama, kümesteki hayvanlarının ve köpeğinin konuştuklarını anlayabilmesi yeteneği verilmesini dilemiş. Hz.

Musa'nın dileği kabul olmuş ve Hz. Musa, adama müjdeyi vermiş. Adam, sabah olunca bu hali denemek için kapı eşiğine gelip beklemiş. Hizmetçi kadın, sofra bezini çırparken yere bir parça bayat ekmek düşmüş. Horoz, hemen bu bir lokma ekmeği kapıvermiş. Köpek ileri atılmış ve:

– Bize zulmettin, sen buğday tanesi de yiyebilirsin; bense yem yiyemem, yerimde, yurdumda aciz bir haldeyim. Sen buğday, arpa veya başka yem yiyebilecekken, kalkıp benim nasibim olan

şu bir lokma ekmeği kapıyor, köpeklerin hakkını alıyorsun." demiş.

Horoz, buna karşılık köpeğe şu cevabı vermiş:

– Sus, gam yeme; buna karşılık Allah sana başka şeyler verir. Ev sahibinin atı sakatlanacak; yarın doya doya et yersin, hüzünlenme. Atın ölümü köpeklere bayram olacak. Çalışıp uğraşmadan birçok rızk elde edeceksin.

Bir köşede hayvanları dinleyen adam, bu sözleri duyunca hemen atını pazara götürüp satmış, bunun üzerine horoz da köpeğe karşı mahcup duruma düşmüş.

Ertesi gün, horoz yine bir ekmek parçasını kapınca, köpek onu yalancılık ve zalimlikle suçlamış ve:

– Hani atın sakatlanacağını söylemiştin, diyerek onu doğru bilgi vermemekle itham etmiş.

Horoz:

– At sakatlandı ama başka yerde. Ev sahibimiz atı satıp zarardan kurtuldu, ziyanı başkasına yükledi. Fakat yarın katırı sakatlanacak, köpeklere ziyafet var, demiş.

Adam bunları duyunca, hemen katırı da satıvermiş.

Üçüncü gün, katırın satıldığını gören köpek, horoza dönerek:

– A davullu, dümbelekli yalancılar beyi, hani dediklerin, diyerek çıkışmış

Horoz:

– Katırı hemencecik sattı ama yarın kölesi ölecek ve yakınları, köpeklere de dilencilere de ekmek dağıtacaktır, demiş.

Adam bu sözleri duyunca koşup kölesini satmış ve zarardan kurtulduğu için rahatlamış. Adam, bütün bu yaşadıklarına şükürler edip "Dünyada üç felaketten kurtuldum," diyerek sevinmiş.

Köpekle horozun konuştuklarını anlayan adam, böylece bundan sonra da başına gelebilecek kötülüklerin önüne geçebildiği için mutluluk duymuş.

Üç kez peş peşe yalancı duruma düşen horoz, köpeğe karşı mahcup olmuş.

Köpek, horoza:

– Ne zamana kadar yalan söyleyeceksin daha, sen yalandan başka bir şey bilmez misin, diyerek bağırmış.

Horoz, kendisini aşağılayan köpeğe şu gerçekleri haykırmış:

– Hâşâ, ben yalan söylemem, biz horozlar yalan söylemekten uzağız. Biz horozlar, müezzin

gibi doğru söyleriz; güneşi gözetler, vakti bekleriz. Allah, bizi insanlara namaz vaktini bildirmek için armağan vermiş. Söylediklerimin hepsi doğruydu.

Köle, satılan adamın yanında öldü. Ev sahibimiz malını kaçırdı ama kendi kanını dökmüş oldu. Yarın mutlaka kendisi ölecek; yas tutacak olan mirasçı, öküz kurban edecek. Yarın çeşit çeşit nimetler elde edeceksiniz. Etler, ekmekler dağıtılacak.

Atın, katırın, kölenin ölümü, ev sahibinin başına gelecek kazayı çevirecekti. Malının ziyanı onun hayatını kurtaracaktı. Ama nafile!... Artık yapacağı bir şey kalmadı.

Ev sahibi, horozun sözlerini duyunca ateşlenmiş ve koşa koşa Hz. Musa'ya gitmiş.

"Ey peygamber! Feryadıma yetiş, kurtar beni bu halden" diyerek inlemiş.

Ama artık iş işten geçmiş ve ertesi sabah adam ölmüş. Mirasçıları, yoksullara, dilencilere ve evlerindeki hayvanlara bol bol yiyecekler dağıtmışlar.

"Beden ziyanı, mal ziyanı cana fayda getirir. İnsanı vebâlden kurtarır; bunu böyle bil."

Öğretmenin Yehmi

Günlerden bir gün okuldaki çocuklar, öğretmenlerinden eziyet çekmiş ve çalışmaktan bıkıp usanmışlar. Okula gitmemek için toplanıp aralarında çeşitli planlar kurmaya başlamışlar.

"Öğretmen hasta olsa da birkaç gün şu çileden kurtulsak, böylece hapis kalıp daralmaktan biraz olsun uzaklaşsak" diyorlarmış.

İçlerinden biri ortaya çok parlak bir fikir atmış. Öğretmenleri sınıfa girer girmez, önüne çıkıp:

– Hocam niçin böyle sararmışsınız? Betiniz benziniz yerinde değil, bu ya soğuk algınlığından veya sıtmadan olmalı, diyecek ve böylece otuz çocuk da sırasıyla öğretmene aynı sözleri söyleyecekmiş.

Öğretmen bu kadar laftan sonra dayanamayıp dersi tatil edecek ve öğrencileri evlerine

gönderecekmiş. Böylece çocuklar, öğretmenlerini eve gönderip dersten ve okuldan kurtulacaklarmış.

Çocuklar, sırlarını açıklamamak ve sözlerinden geri dönmemek üzere ant içmişler, yemin etmişler.

Sabah ilk derste öğretmen sınıfa girer girmez, çocuklardan biri öne atılıp:

– Hayırdır Hocam, yüzünüz sapsarı, demiş.

Öğretmen:

– Ağrım, sızım yok benim. Sen git yerine otur, saçma sapan sözler söyleme, diye azarlamış çocuğu.

Öğretmen her ne kadar bir şeyinin olmadığını söylese de, gönlünde biraz vehim de oluşmaya başlamış. Derken ikinci bir çocuk gelmiş ve öğretmene:

– Geçmiş olsun öğretmenim, renginiz sapsarı, demiş.

Ardından diğer çocuklar da gelip ayrı ayrı öğretmenin hasta olduğunu söylemişler. Öğretmenin içindeki kuşkular gittikçe büyümüş ve adamcağız kendisinin gerçekten de hasta olduğunu düşünmeye başlamış. Öğretmen, bir yandan da hastalığını fark etmeyip kendisini sabahleyin okula

uğurlayan eşine öfkelenmiş ve eşinin sevgisinden de şüphe duymaya başlamış.

Kendisini gerçekten de yorgun ve hasta hissetmeye başlayan öğretmen, apar topar evin yolunu tutmuş. Çocuklar da onun peşine takılmışlar. Öğretmen eve vardığında karısı:

– Hayrola, niçin bu kadar erken geldin, Allah korusun kötü bir şey mi oldu, demiş.

Adamcağız, hasta olduğuna iyice inanmış bir halde, eşine:

– Kör müsün, yüzümün rengine bak, halimi gör! Yabancılar bile benim hastalığımı merak edip kederleniyorlar da sen beni umursamıyorsun!, demiş.

Karısı:

– Hiçbir şeyin yok senin, bu vehmin anlamsız ve saçma" demişse de, adamı iknâ edememiş. Adamcağız tir tir titrediğini söylemiş ve yüzünün sarardığını tekrarlayarak yatağa girip ah vah etmeye başlamış.

Öğrenciler de baş ucunda kederli bir ifade takınarak derslerini okumaya koyulmuşlar. Bu fikri ortaya atan zeki çocuk, bu kez arkadaşlarını sessiz olmaları yolunda ikaz ederek:

– Bizim sesimiz öğretmenin başını ağrıtıyor, diye bağırmış. Bunu duyan öğretmen, çocuğa hak vererek çocukları evlerine göndermiş.

Evlerine dönen çocuklar sevinçle el çırpıp, birbirlerini kutlamışlar. Ancak annelerini, öğretmenin gerçekten de hasta olduğu konusunda inandıramamışlar. Çocuklarının söylediklerini merak eden anneler ve babalar, sabahın erken saatinde öğretmenin evine giderek onu ziyaret etmişler. Öğretmen, yorgan döşek yatmış hâlâ titremeye devam ediyormuş...

"İnsan bir şeye aklını takıp kaldı mı,
başka şey düşünmez ve adeta kör olur
gider."

Kaynaklar

Can, Şefik (1995), Mevlâna, Hayatı, Şahsiyeti, Fikirleri, Ötüken Neşr., İstanbul

(2001), Cevâhir-i Mesnevîyye, Mesnevî'den Seçmeler, Ötüken Yay., c.I-II, İstanbul

Fürûzanfer, B. (1986), Mevlâna Celâleddîn, Çev.: Prof. Dr. Feridun Nafiz Uzluk, MEB., İstanbul.

Gölpınarlı, Abdülbâki (1981), Mesnevî Tercümesi ve Şerhi, c.I-VI, İnkılâp ve Aka Yay., İstanbul

Ken'an Rifâî (1973), Şerhli Mesnevî-i Şerîf, İstanbul.

Tarihü'l Mevlevî, Şehr-i Mesnevî, Şâmil Yayınevi, 2.baskı, c.1-14, istanbul

Yeniterzi, Emine (1995), Mevlâna Celaleddîn-i Rûmî, TDV. Yay. Ankara.

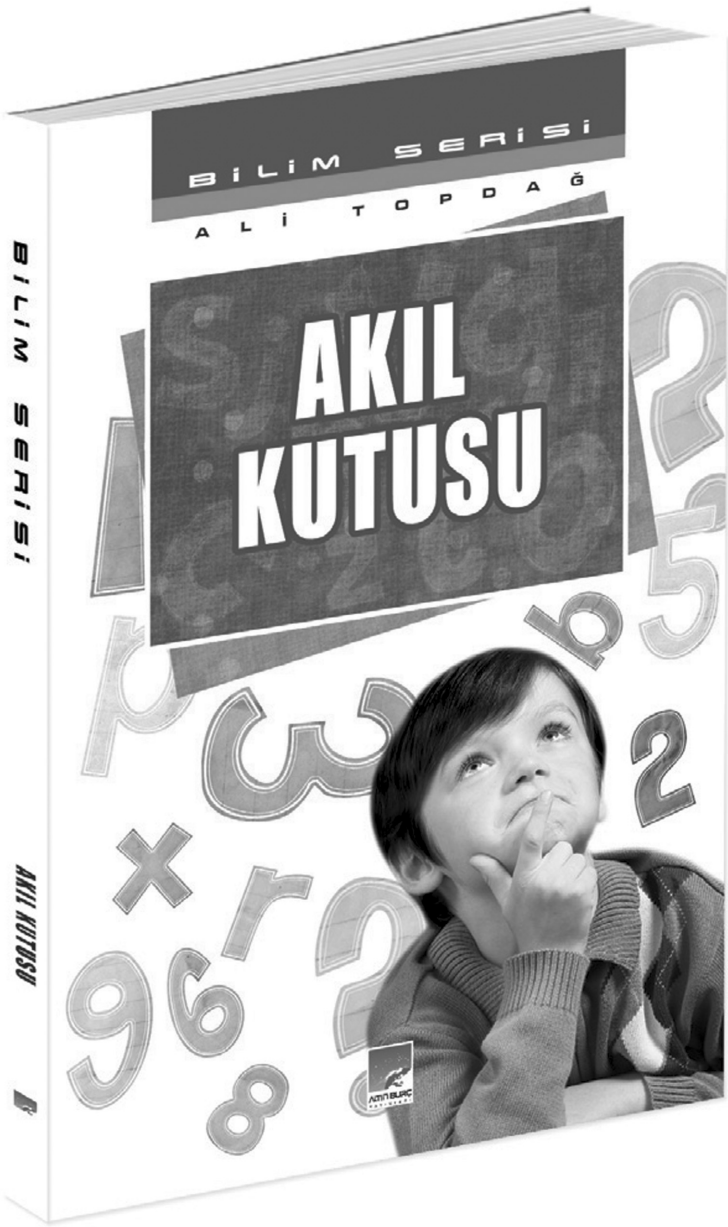
BİLİM SERİSİ
ALİ TOPDAĞ
AKIL KUTUSU
BİLİM SERİSİ
AKIL KUTUSU

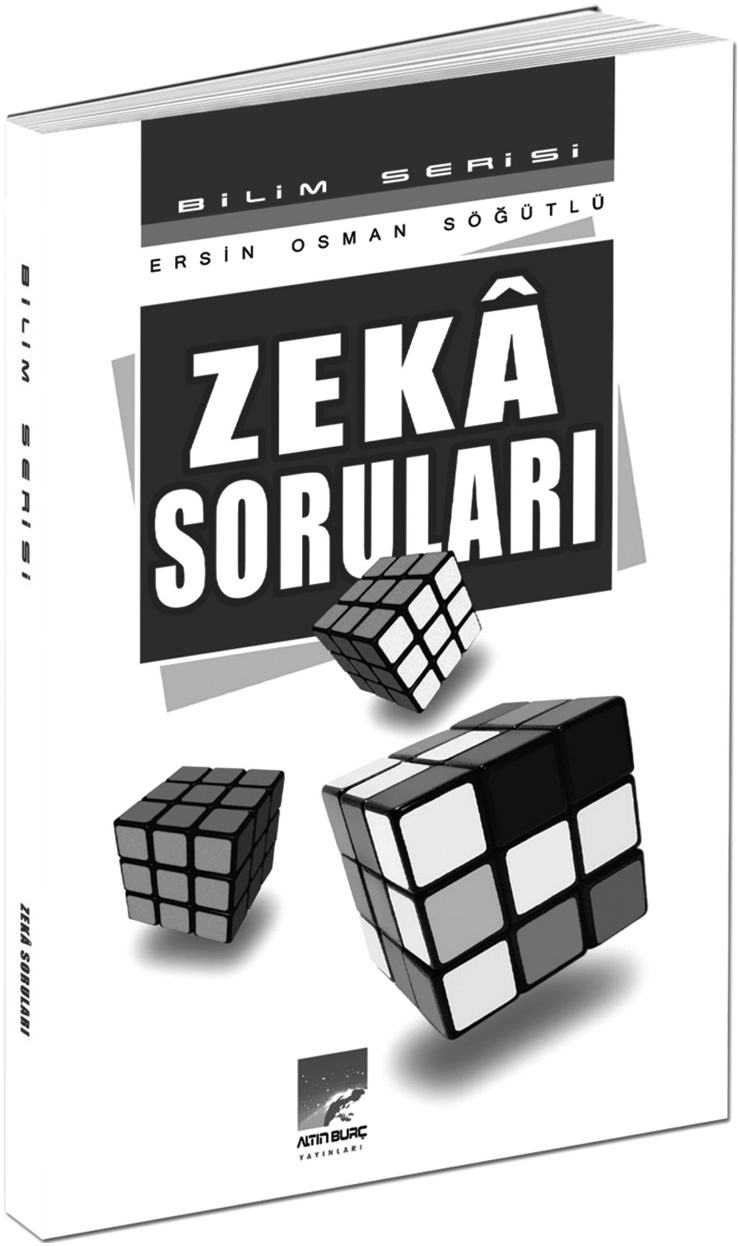
BİLİM SERİSİ
ERSİN OSMAN SÖĞÜTLÜ
ZEKÂ SORULARI
BİLİM SERİSİ
ZEKÂ SORULARI
ALTIN BURÇ
YAYINLARI

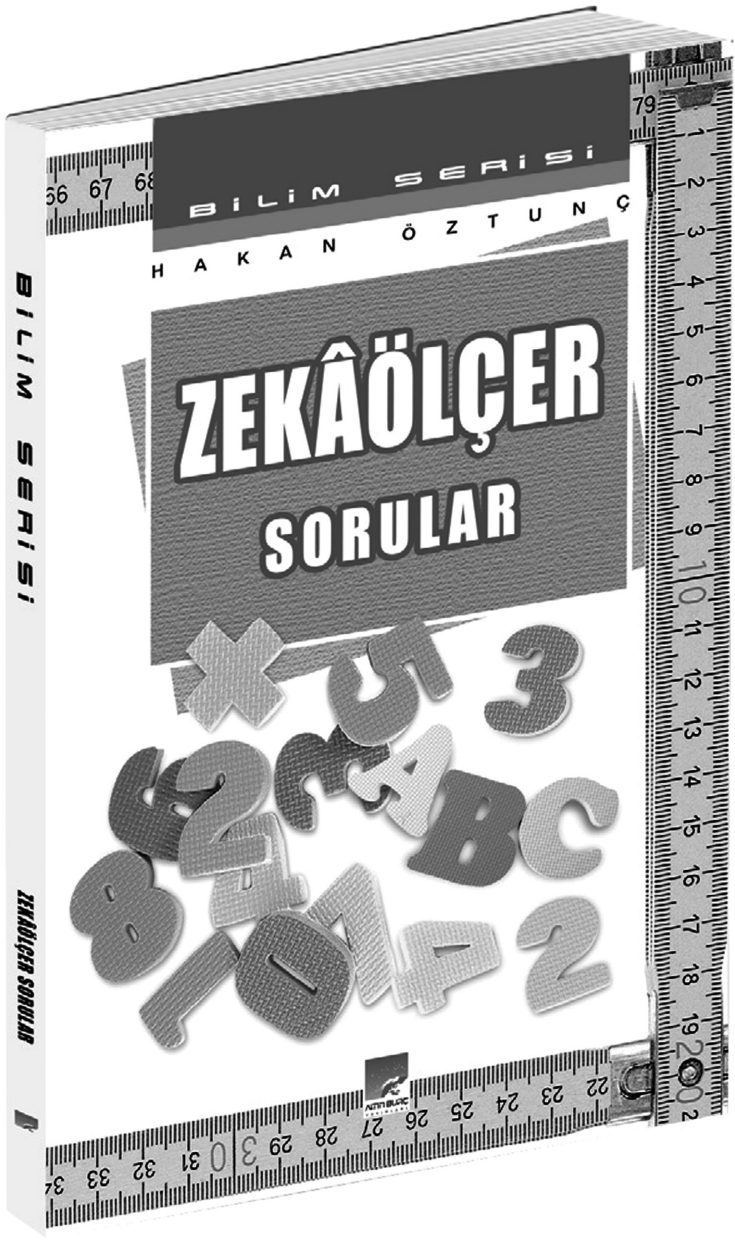
BİLİM SERİSİ
HAKAN ÖZTUNÇ
ZEKÂÖLÇER
SORULAR
BİLİM SERİSİ
ZEKÂÖLÇER SORULAR

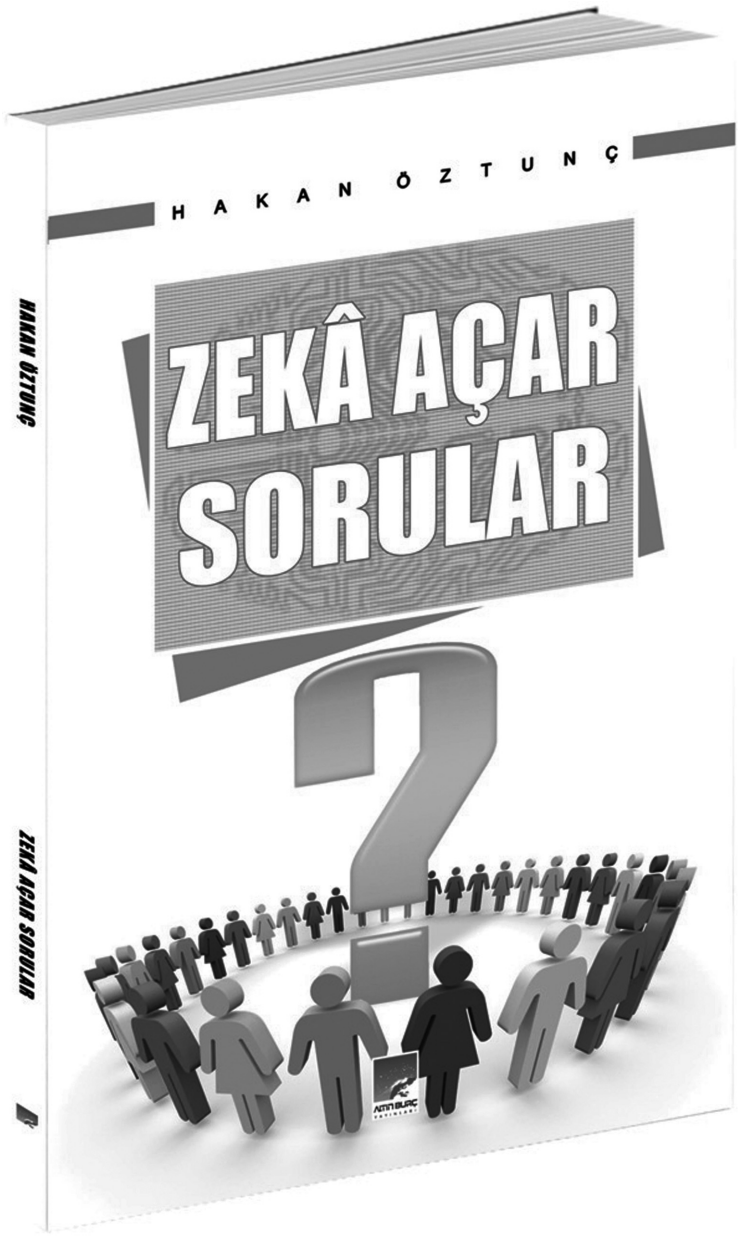
HAKAN ÖZTUNÇ
ZEKÂ AÇAR SORULAR
HAKAN ÖZTUNÇ
ZEKÂ AÇAR SORULAR
ARMADA